

05
P15

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 5

МАЙ

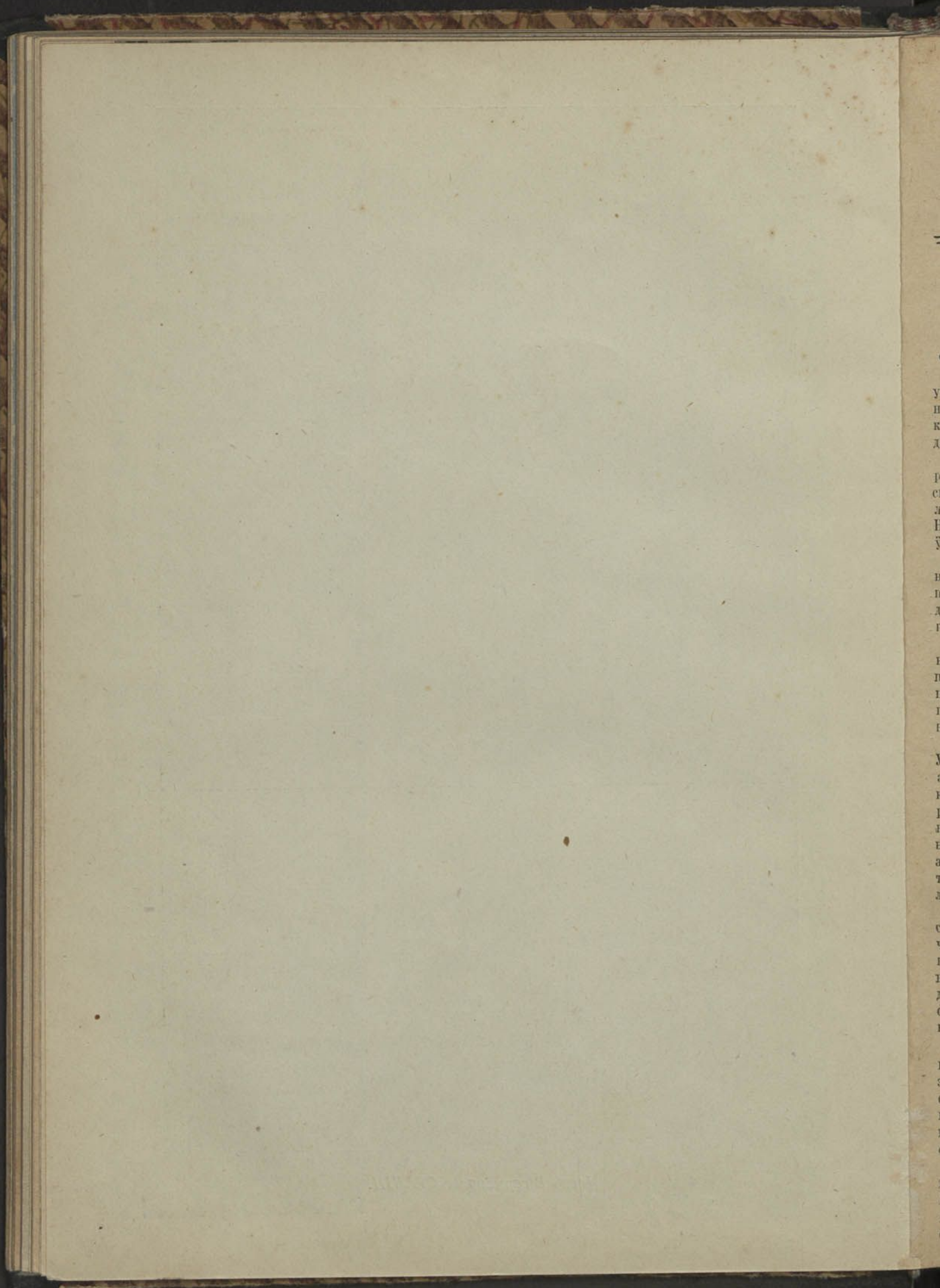
1949

Першамайская дэманстрацыя ў Мінску. На ўрадавай трыбуне—тт. Н. І. Гусараў,
С. К. Тімашэнка, А. Е. Кляшчоў, В. І. Казлоў, Л. Ф. Цанава, В. І. Закурдаеў і В. Е. Чарнышоў.

Іосіф Вісарьєнавіч СТАЛІН.

ус
на
ко
да

ро
св
ли
на
ус

ве
пр
дз
га

ва
па
ца
го
н

у
а
к
ра
на
ва
ад
тр
ли

св
ч
п
н
до
с
н

н
за
с
н
к
с

м
л
д
с

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

Выданне
ЦК КП(б)Б

5
Май 1949 г.

РАДАСНАЕ ЎСЕНАРОДНАЕ СВЯТА

У РАЧЫСТА і велічна адсвяткаваў савецкі народ міжнароднае свята працоўных — Першае Мая. У гэты дзень мільёны савецкіх людзей у гарадах і сёлах прадэманстравалі перад усім светам сваю магутную сілу і спакойную ўпэўненасць за будучае, сваю бязмежную любоў да роднай камуністычнай партыі і вялікага правадыра народаў — дарагога таварыша Сталіна.

На вуліцах, плошчах раздаваліся бадзёрыя песні дарослых, вясёлы смех дзяцей. Народ радаваўся, бо да светлага дня Першага Мая рабочыя, сяляне, людзі інтэлігентнай працы падрыхтавалі дастойныя падарункі. Народ весяліўся, бо жыць у нашай краіне становіцца ўсё лепш.

Незадоўга да Першага Мая было апублікавана паведамленне Цэнтральнага Статыстычнага Упраўлення пры Совеце Міністраў СССР аб выніках выканання дзяржаўнага плана аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1949 год за першы квартал.

Гэта паведамленне працоўныя сустрэлі з пачуццём велізарнай радасці. Прамысловасць СССР выканалала павялічаны план па валавой прадукцыі на 100,2 працэнта. У параўнанні з першым кварталам мінулага года валавая прадукцыя ўсёй прамысловасці вырасла на 23 працэнты.

Выдатных поспехаў дабілася сельская гаспадарка. У першым квартале гэтага года калгасы і саўгасы ў асноўным закончылі зябінку насення збожжавых культур для веснавой сяўбы. Лепш, чым летась, адрамантавалі трактары. Паспяхова разгортваюць веснавую сяўбу. Палешыўся стан жывёлагадоўлі. Для веснавых работ на полі сельская гаспадарка атрымала ад сацыялістычнай прамысловасці намнога больш трактараў, трактарных плугоў і сеялак, чым у мінулым годзе.

Расце матэрыяльны добрабыт савецкага народа. Насельніцтву прадана тавараў на 22 працэнты больш, чым у першым квартале мінулага года. Многа больш прадана мяса, тлущаў, абутку, адзення, радыёпрыёмнікаў, патэфонаў і г. д. Разам з ростам матэрыяльнага добрабыту ўсё вышэй узнімаецца культурны ўзровень савецкага народа. Расце колькасць вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў.

У пагу з усёй краінай ідзе народная гаспадарка нашай рэспублікі. К Першаму Мая многія фабрыкі і заводы рапартавалі аб выкананні ўзятых абавязацельстваў. У калгасах і саўгасах рэспублікі ідзе ўзмоцненая барацьба за дасягненне сёлета яшчэ больш высокага ўраджаю, за паспяховае выкананне веснавой сяўбы, за масавы ўздым жывёлагадоўлі.

Ва ўсёй гэтай велізарнай творчай рабоце пачэснае месца належыць жанчынам. Тысячы работніц рэспублікі ўжо выканалі свае пяцігадовыя планы. На грудзях сопець калгасніц ззяюць зоркі Героя Соцыялістычнай Працы, ордэны і медалі. Яны — слаўныя доч-

кі савецкага народа — ішлі ў першых радах першамайскіх дэманстрацый.

Першае Мая ў гэтым годзе выдзілася ў грандыёзную дэманстрацыю барацьбы за мір ва ўсім свеце. «Смеласць і яшчэ раз смеласць у барацьбе за мір!» — гэты заклік Сусветнага кангрэса прыхільнікаў міру, што нядаўна праходзіў у Парыжы і Празе, становіцца лозунгам для мільёнаў працоўных усяго свету. Колькі-б ні шалелі падпальшчыкі новай вайны, гандляры чалавечай крывёй — англа-амерыканскія і іншыя вырадкі, — яны атрымаюць дастойны адпор. Народы свету не хочуць вайны!

На Сусветным кангрэсе прыхільнікаў міру асабліва моцна гучэў голас жанчын. Маці і жонкі хочуць быць спакойнымі за жыццё сваіх сыноў і мужоў. Яны не забылі і ніколі не забудуць таго бяздоння гора і пакут, якія прынесла ім другая сусветная вайна.

З вялікім хваляваннем выслухалі дэлегаты Кангрэса ў Парыжы выступленне мацеры праслаўленай партызанкі, героя Айчынай вайны Зоі Касмадзем'янскай. Гэтая мужная жанчына страціла на вайне самае дарагое ў жыцці — дачку Зою і сына Александра. Ім абодвум пасмяротна прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза. Палымяна прагучэлі яе словы:

«Я пытаю вас, маіх саратнікаў па барацьбе за мір: няўжо кроў нашых дзяцей была праліта дарэмна? Няўжо мір, здабыты цаною жыцця нашых дзяцей, цаною слёз маці, удоў і сірот, будзе парушаны па волі кучкі імперыялістаў? Не, мы не дапусцім гэтага! З усіх канцоў зямнога шара сабраліся мы сюды, каб выкрыць падпальшчыкаў вайны, каб кінупь ім у твар грознае папярэджанне. Нас мільёны, і, калі мы будзем згуртаваны і стойкі ў нашай барацьбе, ніякая сіла не зможа ўстаяць перад сілай нашай салідарнасці».

«Не» — сказалі ўдзельнікі Кангрэса. Народы свету не дапускаць новай кровапралітнай бойні. Народы свету не хочуць і не будуць ваяваць супраць Савецкага Саюза — краіны пераможнага сацыялізма, краіны, якая знішчыла фашысцкіх захопнікаў і прынесла вызваленне краінам Еўропы. І гэтае «Не» гучыць з вуснаў велізарнай большасці чалавецтва.

У спакойнай упэўненасці за будучыню савецкі народ будзе новыя фабрыкі і заводы, электрастанцыі і палацы культуры, дзіцячыя сады і санаторыі. Увесь савецкі народ пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі аддае свае сілы і веды цудоўнай будоўлі, імя якой — камунізм!

У перадмайскія дні Цэнтральны Камітэт Усесаюзнай Камуністычнай Партыі (большэвікоў) звярнуўся да савецкіх жанчын — актыўных будаўнікоў камунізма — з заклікам змагацца за далейшы росквіт эканомікі і культуры нашай Радзімы.

Жанчыны нашай рэспублікі, як і ўсёй краіны, чэсцю выканаюць гэты баявы заклік камуністычнай партыі і роднага таварыша Сталіна.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ
БІБЛІЯТЭКА
БЕЛАРУСЬ

ВЕРА Ў ПЕРАМОГУ

Аб чым гавораць лісты з-за мяжы

У АНТИФАШЫСЦКІ камітэт савецкіх жанчын паступае многа лістоў ад жанчын розных краін свету. У гэтых яркіх хвалюючых дакументах словы ідуць ад самай тлыбіні сэрца.

Радавыя работніцы з-за мяжы разказваюць савецкім жанчынам пра цяжкае жыццё простых людзей у маршалізаваных краінах, пра іх імкненне да міру, пра тое, што яны разумеюць, хто сапраўдныя віноўнікі іх пакут, пра вялікія сяброўскія сімпатыі простых людзей да Савецкага Саюза — надзеі і аплоту ўсіх народаў свету.

Гэтыя лісты гавораць яшчэ і аб тым, што вера ў перамогу дэмакратыі, у перамогу прагрэсіўных сіл свету над рэакцыяй цвёрда жыве ў сэрцах усіх простых людзей зямлі.

Вось што піша з Італіі 20-гадовая настаўніца пачатковай школы Тэрэза Т. з горада Н.

«Становішча нашага народа горш, чым можна сабе ўявіць. У гэтыя самыя дні, калі я пішу Вам ліст, мы маем звесткі аб выпадках смерці людзей ад голаду і холаду і аб сотнях спроб самагубства з прычыны галечы і нястач. Маральнае разлажэнне, жахлівая злачыннасць, прастытутыя — ганебныя язвы нашага грамадства. Велізарная большасць на-

шых сем'яў жыве ва ўмовах пастаяннай галечы. Нават для тых, хто працуе і мае сталую зарплату, цяжка купіць сабе неабходнае адзенне. Вялікай цяжкасцю на сямейны бюджэт кладзецца высокая плата за электрычнасць, анал і газ. Цэны на харчаванне неймаверна высокія. Але найлепшае ўяўленне аб умовах жыцця нашага народа можа даць лічба ў 2,5 мільёна беспрацоўных у Італіі...

У адной вёсачцы у гарах Эміліі, дзе я некалькі месяцаў партызаніла, а пасля некалькі месяцаў была настаўніцай, насельніцтва ўвесь год жыве каштанамі і прадуктамі з каштанаў, таму што іх шмат у гарах...

Усё, што ёсць здаровага і добрага ў нашай краіне, як у галіне культуры і мастацтва, так і ў галіне навукі і працы, цягнецца да камуністычнай партыі, якая ўмацоўваецца з кожным днём у няспыннай класавай барацьбе супроць капіталізма...».

Другая італьянка, Цанці Кармен, расказвае:

«Наша Італія, якая прыносіць радасць іншакраінцам — англічанам і амерыканцам, якія праводзяць некалькі тыдняў у арыстакратычных гасцініцах, становіцца непрыгожай, таму што мільёны мужчын, жанчын і дзяцей жывуць у галечы і голадзе.

Мы — краіна, у якой яшчэ не загіблі раны і язвы вайны з фашызмам, выкліканыя палітыкай голаду і заняволення замежнымі дзяржавамі, якую праводзіць урад дэ-Гасперы.

Але мы — народ, які нястомна змагаецца, абараняючы свае свабоды, абараняючы сваю незалежнасць, абараняючы мір, мы — народ, які не стане служыць гарматным мясам дзеля інтарэсаў Трумэна і яго кампаньёнаў.

Нягледзячы ні на што, італьянскі народ ведае Вашу краіну, любіць яе, як сваю ўласную айчыну, сочыць за Вашымі ўсё ўзрастаючымі перамогамі. Кожная жанчына і кожны мужчына ведае аб Вашым пяцігадовым плане...»

Італьянскія жанчыны-дэмакраткі пад кіраўніцтвам Саюза італьянскіх жанчын, які з'яўляецца актыўным атрадам Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын, праводзяць вялікую работу ў барацьбе за мір, за палепшанне становішча жанчын і дзяцей.

Тры мільёны подпісаў сабралі яны пад петыцыяй з патрабаваннем міру і адаслалі ў Арганізацыю Аб'яднаных Нацый. Саюз італьянскіх жанчын, каардынруючыся з іншымі прагрэсіўнымі жаночымі арганізацыямі, арга-

Факельнае шэсце венгерскіх жанчын у абарону міру.

Англійські працюючі на демонстрації у абарону міру. Демонстранты нясуць лозунгі: «Далой знешнюю палітыку Бевіна!», «Змагайцеся за мір, а не за інтарэсы Уол-стрыта!»

нізуе магутныя дэманстрацыі, мітынгі ў абарону міру, з пратэстам супраць плана Маршала і Паўночна-атлантычнага пакта.

Лісты жанчын Францыі не менш яркі і пераканаўчы. Амаль у кожным з лістоў выказана любоў да Совецкай краіны, цвёрдая ўпэўненасць, што сілы міру перамогуць:

«Я захапляюся Вашай вялікай краінай, а галоўнае — гіганцкай і цудоўнай справай, прадпрынятай Леніным і прадоўжанай Сталіным і яго саратнікамі... — піша Сімона Г., машыністка-рахунковод з г. Дзіжона. — Я асабліва захапляюся тым, што Ваш рэжым, які знішчыў эксплуатацыю чалавека чалавекам, глядзіць на дзяцей, як на самую цудоўную надзею грамадства. У нас, на жаль, ёсць яшчэ маленькія дзеці, якім холадна і голадна, якіх эксплуатауюць, якія ніколі не бачылі цацак. Але мы цвёрда ўпэўнены, што гэта зменіцца і што наша Францыя стане краінай, дзе будзе жыць добра, дзе будуць больш думаць пра шчасце народа, чым пра вайну, якая яго разарае».

Францужанка Аўгуста з Тэн піша:

«Жыццё тут вельмі цяжкое і дарагое. Становішча рабочага — трагічнае, а штодзённа кожнай сям'і прыходзіцца весці барацьбу, каб як-небудзь ураўняць бюджэт, які з кожнай гадзінай становіцца больш хісткім. У нас да гэтага часу існуюць абмежаванні ў забяспечанні хлебам, маслам, макароннымі вырабамі, мылам, кофе.

Я хачу, каб вы ведалі, якую барацьбу прыходзіцца весці французскаму народу за жыццё ўнутры краіны і за захаванне міру, які для ўсіх нас такі дарагі, дзеля якога столькі нам блізкіх людзей аддалі сваё жыццё ў жудасных пакутах.

Дарагія сябры, мы заваём мір, змагаючыся ўсімі сіламі супраць ашуканцаў, супраць людзей, якія свядома забываюць пра ахвяры, прынесеныя столькімі народамі, і хочучь аганьбаваць нас і запэцкаць аднаго перад другім...».

Французскія жанчыны-дэмакраткі, верныя сваім рэвалюцыйным традыцыям, ідуць ў першых радах барацьбы за мір і дэмакратыю. Саюз французскіх жанчын, уваходзячы ў Міжнародную дэмакратычную федэрацыю жанчын, узначаліў гэтую барацьбу, якая вядзецца пад лозунгамі: «Міру не чакаюць, яго заваёўваюць», «Ніколі французскія маці не аддадуць сваіх сыноў на вайну супраць Совецкага Саюза», «Мір для В'етнама».

Шырока па ўсёй краіне Саюзам французскіх жанчын распаўсюджваюцца «Сшыткі міру», у якіх французскія жанчыны выказваюць свае адносіны да міру і вайны. Сшыткі, запоўненыя сотнямі тысяч запісаў, перадаюцца французскаму ўраду. Саюз французскіх жанчын і іншыя дэмакратычныя жаночыя арганізацыі прымалі актыўны ўдзел у рабоце Кангрэса прыхільнікаў міру.

А вось што пішуць жанчыны Англіі, дзе ўзаконена няроўная аплата жанчын за роўную працу з мужчына-

мі, дзе становішча жанчын пасля вайны не паляпшаецца, а становіцца ўсё больш цяжкім.

Прыбіральшчыца бібліятэкі Аліса С. гаворыць: — «Тут вельмі дарага жыць, і становіцца ўсё даражэй. Людзі не могуць купляць адзенне і абутак з-за адсутнасці грошай; норма выдачы мяса вельмі нізкая, горш цяпер, чым у час вайны, дзякуючы «плану Маршала», які прывёў да цяперашняга становішча».

Эльза Хог піша:

«Я хачу толькі аднаго, каб не было больш ніколі вайны. Я ўпэўнена, што жанчыны ўсіх краін таксама гэтага жадаюць. Мы хочам аднаго: мірна жыць і працаваць».

На сходах і дэманстрацыях, праведзеных у сувязі з Міжнародным Жаночым Днём, на мітынгх, арганізаваных у сувязі з прабываннем совецкай жаночай дэлегацыі ў красавіку гэтага года ў Англіі — усюды жанчыны заяўляюць аб сваім імкненні да міру, аб жаданні дружбы з Совецкім Саюзам.

Усенародны рух у абарону міру ахапіў мільёны простых жанчын. Іх голас быў чуць з трыбуны Сусветнага кангрэса прыхільнікаў міру. Жанчыны, якія складаюць палавіну чалавецтва, уносяць свой уклад у справу барацьбы за мір. У авангардзе іх стаяць жанчыны вялікага Совецкага Саюза, якія актыўна працуюць і сваёй самаадданай працай умацоўваюць магутнасць Совецкай дзяржавы — аплоту міру ва ўсім свеце.

Магутны рух

Дваццаць год назад XVI Усесяюзная канферэнцыя ВКП(б) звярнулася да рабочых і працоўных сялян Савецкага Саюза з заклікам разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва за выкананне пяцігадовага плана. Соцыялістычнае спаборніцтва ахапіла ўсе галіны прамысловасці і сельскай гаспадаркі, адкрыла прастор наватарскай творчай думцы працоўных, стала для іх школай выхавання сацыялістычных адносін да працы.

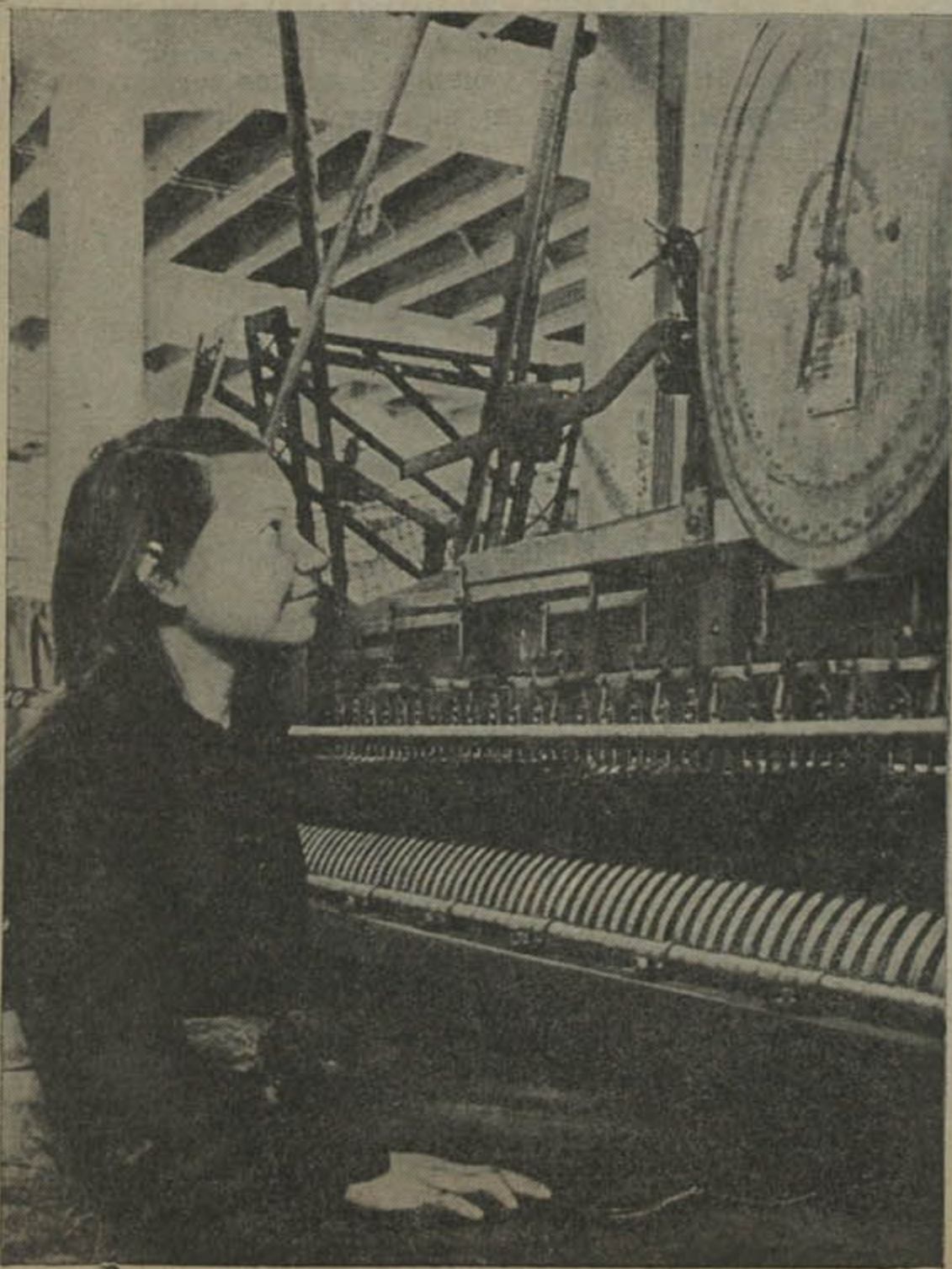
Выключна масавы размах сацыялістычнае спаборніцтва набыло ў перыяд пасляваеннай сталінскай пяцігодкі. Ім ахоплены зараз ўсе прамысловыя прадпрыемствы і калгасы нашай краіны.

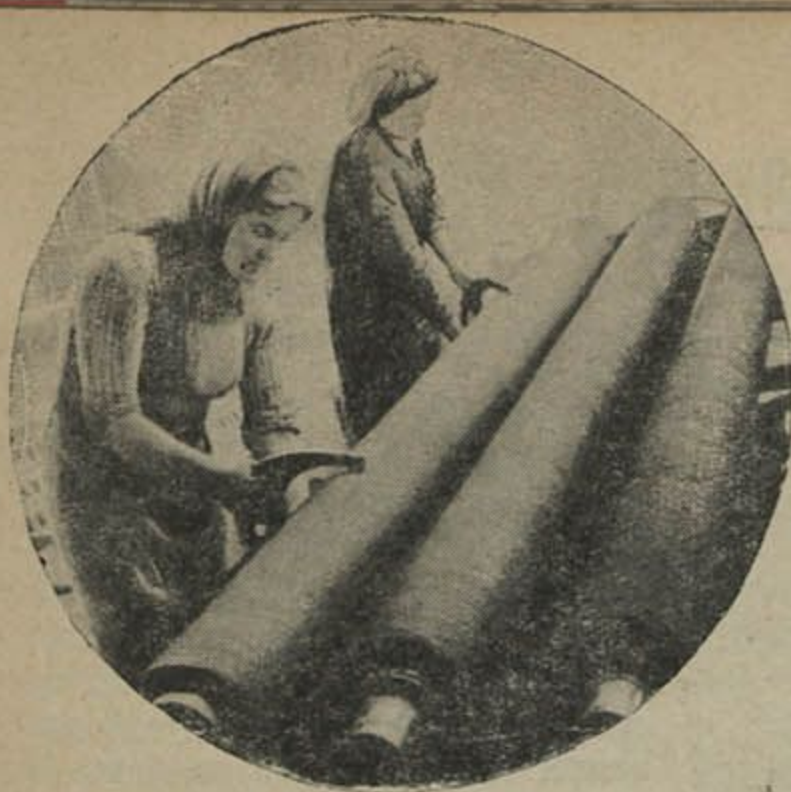
На нашых здымках паказаны перадавыя работніцы вытворчасці рэспублікі, якія дабіліся новых працоўных поспехаў у барацьбе за дзярміновае выкананне пяцігодкі ў чатыры гады.

На здымках злева (зверху ўніз) — перадавікі калгаса імя Куйбышэва Бабруйскай вобласці, узнагароджаныя ордэнамі. У першым радзе: В. Прышчэпчык, А. Гавароўская, Герой Сацыялістычнай Працы Н. Рудніцкая, брыгадзір А. Ермаліцкі; у другім радзе: Н. Ляпіч і Е. Дудзіцкая; за савальнай машынай прадзільнага цэха Мінскага тонкасукоўнага камбіната — стаханаўкі Е. К. Юрэвіч (злева) і Г. А. Архова, якія выконваюць нормы да 200 працэнтаў; стаханаўка-футамершчыца Магілёўскага скурзавода Г. Маісеева, якая выканала шэсць гадавых норм. У авале: адна з васьмі брыгад выдатнай якасці, створаных на Барысаўскай фабрыцы пінніно. Гэта комсамольская брыгада паліроўшчыц выконвае норму на 250 прац. (Брыгадзір Жызнеўская).

Зверху ў авале: стаханаўкі Магілёўскага трубаліцейнага завода Ліда Бутрашэнка і Вера Прохарава.

Справа (зверху ўніз): у цукерачна-шакладным цэху гомельскай фабрыкі «Спартак». Упакоўшчыцы стаханаўкі Макарава, Маркавец, Рэйнліб і Ляшко за ўпакоўкай шакладу. Лепшая кетлёўшчыца панчошна-трыкатажнай фабрыкі «КІМ» (Віцебск) комсамолка Валя Спірыдонова за работай. Комсамолка-стаханаўка інструментальнага завода імя Чкалава (Мінск) токар Зіна Сярэдзіна.

Даб'емся новых поспехаў

Звеннявой я працую каля дзесятка год, і ўсе гэтыя гады маё звяно саборнічае з другімі звеннямі калгаса. Яшчэ ў даваенным, 1940 годзе мы дабіліся высокага ўраджаю, небывалага для нашых кліматычных умоў. Год за годам збіралі багатыя ўраджаі ячменю і бульбы. У мінулым годзе, калі складаўся план работы калгаса, маё звяно выказала жаданне вырасці рэкордны ў раёне ўраджай лёну.

Лён добра родзіць на цаліне, старым канюшынішчы, іржышчы, бульбянішчы. Нам адвялі пад лён два гектары іржышча. У нашым калгасе тады ўпершыню была ўведзена дробнагруппавая і індывідуальная здзелшчына.

Што і казаць — працавалі мы, не знаючы стомы. Кожную парадку агранома дакладна выконвалі, перачыталі шмат агра-тэхнічнай літаратуры, бо ведалі добра, што выканаць сваё абавязальства будзе не лёгка.

Усходы падкармілі попелам, два разы чыста прапалолі лянок, выцерабілі пры васковай спеласці. Змалаціўшы, адсартавалі па даўжыні і разаслалі на іржышчы.

Кожны дзень выходзіла я на сцелішча. Брала саломку, мяла ў пальцах, прапалала на разрыў. Калі валакно адстае «смычкамі» — значыць, пара падумаць лён. Пералежка дасць меншы выхад доўгага валакна і большы — кароткага. Таму важна падняць лён своєчасова.

Яшчэ калі лён наш на полі стаяў, бачылі мы, што ўраджай незвычайны, а калі ачысцілі ад кастры і ўзважылі срабрыстыя валокны — вушам не паверылі: вышла па 9,3 цэнтнера з гектара.

Летась наша праца добра аплата-лася. Мы атрымалі, як дадатковую плату, валакно і семя ільняное, ячмень, шмат цукру, адзенне, справілі новы абутак.

Сёлета мы ўжо ў асноўным закончылі веснавыя работы. Своечасова ўрабілі поле і абсеяліся. Я са сваім звяном стараюся працаваць так, каб Радзіма бачыла, што я з гонарам нашу званне Героя Соцыялістычнай Працы.

Р. ПЯТРОўСКАЯ.

Калгас «Чырвоны партызан»
Ветрынскага раёна
Полацкай вобласці.

Праграма барацьбы за магутны ўздам жывёлагадоўлі

СОВЕТ Міністраў СССР і Цэнтральны Камітэт ВКП(б) нядаўна прынялі пастанову аб трохгадовым плане развіцця грамадскай калгаснай і саўгаснай прадукцыйнай жывёлагадоўлі. Гэта пастанова з'яўляецца грандэзнай праграмай барацьбы за далейшы магутны ўздам сельскай гаспадаркі.

Работнікі калгасных і саўгасных палёў, як і ўсе савецкія людзі, з вялікім натхненнем сустрэлі гэту велічуную праграму, якая будзе мець каласальнае значэнне ў стварэнні багацця прадуктаў і далейшым павышэнні жыццёвага ўзроўню насельніцтва. Працоўныя бачаць у ёй новую праяву няспынных клопатаў партыі, савецкай дзяржавы, таварыша Сталіна аб савецкім народзе.

Сельская гаспадарка нашай краіны за пасляваенныя гады дасягнула значных поспехаў у сваім аднаўленні і развіцці. Савецкае сялянства пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна ў асноўным вырашыла праблему вытворчасці збожжа. Перад калгасамі і саўгасамі стаіць зараз новая задача—падняць грамадскую прадукцыйную жывёлагадоўлю, якая значна скарацілася за гады вайны, і поўнаццо задаволіць узрастаючыя патрэбы насельніцтва ў мясе, тлушчах, малочных прадуктах, а таксама забяспечыць сыравінай прамысловасць.

У трохгадовым плане гаворыцца:

«У сучасны момант, калі дасягнуты сур'ёзныя поспехі ва ўздыме збожжавай гаспадаркі і створаны неабходныя прадпасылкі для далейшага павелічэння вытворчасці збожжа, ва ўвесь рост стала задача ўсямернага развіцця жывёлагадоўлі, як цэнтральная задача партыі і дзяржавы ў развіцці сельскай гаспадаркі».

Планам настаўлена сапраўды грандэзная задача. На працягу трох год у паўтара раза павінна павялічыцца вытворчасць мяса, масла, яек і іншых прадуктаў у параўнанні з 1948 годам. Ужо сёлета кожны калгас павінен дабіцца арганізацыі чатырох ферм: буйнай рагатай жывёлы, аўцагадоўчай, свінагадоўчай і птушкагадоўчай.

Пастанова Партыі і Урада абавязвае партыйныя, савецкія і сельскагаспадарчыя органы пакончыць з адставаннем у развіцці грамадскай жывёлагадоўлі. Многія калгасы нашай рэспублікі не маюць свінага-

НА КАЛГАСНЫМ ПОЛІ

На калгасным полі
Жыта урадзіла
Буйна, як ніколі, —
Кінучь вокам міла!
Ростам — спорны сажань,
Як бічы, калоссе;
Там сцяною стала,
Там трубой звілося.
Ветрык мяккакрылы
Марш вясновы грае,
Сонца урачыста
Хваль парад прымае.
Бы магніт, прыгожасць
Цягне к сабе вочы,
Адыйсці не можаш —
Любавацца хочаш!
Плённыя палеткі,
Сенажаці, пашы —
Усё расце для шчасця.
Для карысці нашай!
А як прыйдзе лета —
Час вясёлай працы,
Выйдем мы брыгадай
Дружна ўвяхацца.
І, як шрот, насохне
Зерне ў стройных бабках —
Мы напоўнім гумны
Пад самыя шапкі.
Не дарма-ж увосень
Сеялі, аралі —
Недарма мы носім
Ордэны, медалі!

А. ЧАБОР.

даўчых і аўцагадоўчых ферм, звыш 20 працэнтаў калгасаў не завялі птушкаферм.

Неабходна падняць жывёлагадоўлю да ўзроўню перадавых галін сельскагаспадарчай вытворчасці, перайсці, такім чынам, у наступленне па ўсяму фронту развіцця сельскай гаспадаркі.

Партыя і ўрад указваюць канкрэтныя шляхі для вырашэння настаўленай задачы.

Павелічэнне пагалоўя жывёлы павялічыць расшырэння кармавой базы. Калгасам і саўгасам прапанавана ўвесці кармавыя севазвароты, расшырыць натуральныя сенажаці і выпасы, вылучыць прыфермавыя ўчасткі, шырока разгарнуць травасеянне, рэзка павялічыць пасевы каранёплодаў, збор грубых і сакавітых кармоў, стварыць збожжафуражныя фонды.

Каб палегчыць працу жывёлаводаў, план прадугледжвае механізаваць нарыхтоўку кармоў і працаёмкія работы на калгасных і саўгасных фермах: пасевы і ўборку каранёплодаў і траў, закладку сілосу, перапрацоўку малака, прыгатаванне корму, падачу вады; увесці элект-

рычную дойку кароў і стрыжку авечак.

Вялікая ўвага ўдзяляецца павелічэнню і палепшэнню пагалоўя жывёлы. К канцу 1951 года павінна быць не менш 50 працэнтаў у калгасах і не менш 90 працэнтаў у саўгасах палепшанай высокапрадукцыйнай племянной буйнай рагатай жывёлы, не менш 80 працэнтаў у калгасах і 100 працэнтаў у саўгасах авечак і 100 працэнтаў у калгасах і саўгасах свіней.

Асобнае месца ў плане адводзіцца надрыхтоўцы жывёлагадоўчых кадраў. Вялікае значэнне ў развіцці жывёлагадоўлі мае правільная арганізацыя і аплата працы на фермах, палепшэнне зоатэхнічнага і ветэрынарнага абслугоўвання, разгортванне навукова-даследчай работы.

Для заахвочвання работнікаў сельскай гаспадаркі за поспехі ў развіцці жывёлагадоўлі Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР выдаў Указ «Аб прысваенні звання Героя Соцыялістычнай Працы і ўзнагароджанні ордэнамі і медалямі СССР перадавікоў сельскай гаспадаркі за дасягненне высокіх паказчыкаў у жывёлагадоўлі ў 1949—1951 г.г.». Ордэнамі і медалямі таксама будуць ўзнагароджаны спецыялісты і кіруючыя работнікі сельскай гаспадаркі за выслугу год і бездакорную працу. Званне Героя Соцыялістычнай Працы і ордэны СССР будуць давацца і тым работнікам, якія дасягнуць высокіх паказчыкаў ва ўдасканаленні існуючых і выведзенні новых парод сельскагаспадарчай жывёлы. Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прыняў Указ і «Аб пачотных званнях для зоатэхнікаў і ветэрынарных урачоў».

Прыняцце і апублікаванне гэтых Указаў сведчыць аб тым, што партыя і ўрад надаюць велізарнае значэнне развіццю жывёлагадоўлі, што праца жывёлаводаў прыроўняецца да працы савецкіх людзей на самых важных участках будаўніцтва.

Горача абмяркоўваючы гэтыя гістарычныя Указы, працоўнікі сельскай гаспадаркі бяруць на сябе новыя, павышаныя абавязальствы. У калгасах і саўгасах пераглядаюцца планы развіцця жывёлагадоўлі ў бок павелічэння, вышукваюцца сродкі для набыцця пародзістай жывёлы, прымаюцца меры для будаўніцтва новых жывёлагадоўчых будынкаў.

Вялікую ролю ў развіцці жывёлагадоўлі павінны адыграць нашы слаўныя калгасніцы і работніцы саўгасаў. Жанчыны сталі вялікай сілай у нашай краіне. Пры іх актыўным удзеле расце і мацее калгасны лад. Сваёй сумленнай працай жанчыны-сялянкі заваявалі любоў і павагу ўсяго народа. Сярод перадавікоў сельскай гаспадаркі многа слаўных жанчын—Героіў Соцыялістычнай Працы. Яны наглядна даказалі, што ўмеюць вырошчваць высокія ўраджаі збожжа, бульбы, лёну, кок-сагызу. Няма сумнення, што нашы жанчыны-сялянкі з'яўляцца перадавікамі і ў выкананні пастановы партыі і ўрада аб трохгадовым плане развіцця грамадскай прадуктыўнай жывёлагадоўлі.

У нас ужо і зараз нямала выдатных жанчын-жывёлаводаў. Яны ўсёй душою любяць сваю справу, разумеюць, якое вялікае значэнне мае жывёлагадоўля для ўмацавання калгаснага ладу, які прыбытак прыносіць яна гаспадарцы.

У калгасе «Першае Мая» (Касцюковіцкі раён Магілёўскай вобласці) працуе свінаркай Ульяна Сяргееўна Бабоша. Гэтая скромная працавітая жанчына кроўна палюбіла сваю спра-

ву. За дасягненне выдатных поспехаў яна ўзнагароджана ордэнам Леніна і «Знаком Почета». Перад вайной Ульяна Сяргееўна з вырашчаным ёю пегалоўем ездзіла ў Маскву на Усе-саюзную сельскагаспадарчую выстаўку. Яна і цяпер упарта заваёўвае права на тое, каб яе ферма была прадстаўлена на выстаўцы ў 1950 годзе. У мінулым годзе ад кожнай свінаматкі яна вырасіла на 16 парасят.

Свінарка М. Жук з калгаса імя Сталіна (Смаргонскі раён Маладзечанскай вобласці) з дапамогай перадавой навукі дабілася вялікіх поспехаў. Летась ад кожнай свінаматкі яна атрымала на 18 парасят, а сёлета абавязалася вырасіць на 22 парасят.

Добрасумленная праца знатнай свінаркі высока ацэнена Совецкім урадам. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Магдаліна Жук узнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

У калгасе «Рассвет» (Кіраўскі раён Бабруйскай вобласці) у мінулым годзе кожная дойнае карова дала больш як на 3000 літраў малака.

Даярка саўгаса «Ведрыч» Каця Мятлушка дабілася рэкорднага ўдою:

адна з яе кароў дае ў суткі больш сарака літраў малака. Каця пачынае работу на ферме з 4 гадзін раніцы. Сваіх кароў яна ўволю корміць сенам, бульбай, буракамі, макухай. Пры добрым доглядзе каровы ўсё павялічваюць надой малака.

Сваёй практычнай працай перадавыя жывёлаводы рэспублікі даказалі, што пры жаданні можна дабіцца вялікіх поспехаў. Іх вопыт павінен стаць здабыткам усіх жывёлаводаў.

Свае выдатныя таленты і здольнасці жанчыны праяўляюць у вырошчванні збожжа і тэхнічных культур. Бясспрэчна, што яны праявляюць і ў барацьбе за выкананне трохгадовага плана развіцця жывёлагадоўлі. Жанчыны-жывёлаводы яшчэ вышэй узнімуць сцяг соцыялістычнага спаборніцтва і пакажуць дастойныя прыклады высокапрадукцыйнай працы. Зарукай гэтаму — соцыялістычная свядомасць савецкіх людзей, гарачыя клонаты аб сваёй дзяржаве, бязмежная любоў і адданасць савецкай уладзе, партыі большавікоў, таварышу Сталіну.

Уперад, за новыя магутны ўздым сельскай гаспадаркі ў нашай краіне!

Птушкаферма калгаса «Маяк соцыялізма» Барысаўскага раёна налічвае зараз 280 галоў птушак. За 1948 год калгас атрымаў ад фермы 8 тысяч яек. Сёлета птушкаферма будзе расшырана ўдвая. На здымку: птушніца Жураўская В. Э. корміць кур.

Фото І. Шышко.

Герой Соцыялістычнай Працы
Лідзія Аўсеенка.

ДЗЕНЬ КІРАЎЦАЎ

ЖАВАЛЬ Станіслаў Павельчык у той красавіцкі дзень, як і зазвычай, пачаў работу на світанні. Ужо ў кузні клапатліва грукаў молат, і з-пад горна веерам ляцелі яркачырвоныя іскры.

Да кузні пад'ехала падвода. Маладая жанчына ў белай шарсцянай хустцы, павязанай паверх ватніка, лёгка саскочыла з воза.

— Добры дзень, Станіслаў, — вясёла прывіталася яна. — Прывезла табе граблі ды матыгі; папраў, калі ласка, бо неўзабаве спатрэбяцца.

— А што-ж звенявая не прыехала? Хіба Герою не да твару ў кузню заходзіць? — лагодна жартаваў каваль.

— Які ты дзівак. Яна ў горад сабралася. Старшыня загадаў тэрмінова ехаць па насенне. Яму тэлефанавалі, што для нашага і для Полінага звяна насенне прыслалі.

— Вось яно што! Нябось, — першагатунковае! Хочаце, значыць, каб усе вашы дзяўчаты сталі ордэнаносцамі.

— А як-жа! Ліда наша — Герой, Ева Ракава і Тацяна Ярмоленка ордэн Леніна маюць. А Салаўёва Стэфа,

Міхалапавы Куліна і Ніна ды і ўсе мы таксама марым пра ордэны. Вось і парашылі так працаваць, каб быць дастойнымі ўзнагароды. Хіба гэта дрэнна? — гарэзліва спытала яна і паспешна дадала: — Дык я паслязаўтра заеду. Зробіш заказ?

— Будзе гатова.

Не паспела падвода крануцца, як да яе падышоў брыгадзір Драздоў.

— Падвядзі, ільनावодка, — сказаў ён, сядзячы збоку. — А то сёння, кіламетраў з дзесятак, бадай што, адмераў. Дальняе поле хадзіў аглядаць. Суседзі з калгаса Валадарскага пачалі ўжо сеяць: у іх бугры ды пясок. А на наш суглінак пастаў нагу, дык не выпягнеш: зямля, як клей.

На брыгадным дварэ кіпела работа. Пад крытым токам калгасніцы рыхтавалі падкормку: адны разбівалі камы аміячнай селітры, другія прасейвалі.

— Дапамажы ім, Сіваева, — звярнуўся брыгадзір да вазніцы. — Падводу здай возчыку Астроўскаму. За сёння трэба ўправіцца, бо заўтра пачынаем падкормку.

Падышоўшы да групы калгасніц, якія разбівалі селітру, брыгадзір бадзёра спытаў:

— Ну як, жанчыны, ці справіцеся за дзень?

— Жанчыны нашы заўсёды спраўляюцца, калі ваююць за ўраджай, — задорліва адказала адна з дзяўчат.

У гэты час кладаўшчык рыхтаваў для адпраўкі партыю ільновалакна. Ужо больш сямі тон здаў дзяржаве калгас, застаўся апошні расціл. Ліда і Поля Аўсеенкі беражліва ўкладвалі ў машыну пучкі шаўкавістага валакна. Яго срабрыстыя ніці, бы павуцінне ўвосень, папрыліпалі да іхніх спадніц.

Аўсеенкі — не сёстры, хоць і маюць агульнае прозвішча. Ліда — невялічкая ростам, з блакітнымі вачыма, вельмі рухавая ў рабоце. Поля — высокая, цёмнавалосая, з карымі вачыма, з якіх свеціць прыродны розум і моцная воля. Іх родніц упартасць у працы. Яны памятаюць наказ агульнага сходу падняць ільनावодства калгаса. У 1947 годзе, пасля лютаўскага Пленума ЦК ВКП(б), калгаснікі выбралі іх звеннявымі двух ільनावодчых звенняў. Праз год яны вырастцілі добры ўраджай: па 9 цэнтнераў валакна і па 6,6 цэнтнера семя з двухгектарнага ўчастка. З астатняй плошчы кожная сабрала па 7 цэнтнераў валакна і па чатыры — семя. Ад зданага лёну калгас атрымаў вялікі прыбытак:

восемдзесят тысяч рублёў грашыма, семнаццаць тон пшаніцы і многа іншых прадуктаў.

Рахункавод аформіў дакументы. Старшыня калгаса Фама Донда спытаў звеннявых:

— Хто з намі паедзе здаваць валакно?

— Я паеду, — адказала Поля. — У Ліды справа важнейшая; хай за насеннем пад'едзе ды паглядзіць, можа наша не горшае.

— Сваім спакайней сеяць, бо мы яго ведаем, — заўважыла Ліда. — Толькі здаецца мне, што дрэннага не прышлюць.

— Маеш рацыю, Ліда. У міністэрстве вядома, што вы абедзве ўзяліся сабраць сёлета па тоне валакна з гектара. Гэта не жартачкі! — сказаў старшыня і скамандаваў: — Ну, сядай, Поля, паехалі.

Ліда накіравалася да гаража, дзе яе чакаў ужо шафёр Высоцкі, сядзячы за рулём новага грузавіка. Хутка машына праімчалася міма калгасных дамоў, ладна зрубленай аборы і выскочыла на шашу, абанал якой выстраіліся маладыя бярозкі, таполі, асінікі.

— Глядзі, як стараецца садаводчая брыгада, — звярнулася Ліда да шафёра. — Да Першага Мая закончаць азеляненне пасёлка і садоваахоўнай паласы. А вось і Кацярына Васільева. Спору ў рабоце! — прыветна намахала рукой садоўнікам Ліда, і машына скрылася за паваротам шашы.

Кацярына Васільева, хоць і мае за пяцьдзесят, працуе старанна. Разам з Тоняй Лебедзевай яна капае ямкі для саджанцаў і робіць пасадку. Сяргей Антонік падвозіць для іх з суседняга гаю пасадачны матэрыял. Да іх падыходзіць брыгадзір-садавод Фамін.

— Як закончыце тут, пойдзеце ў сад: трэба да саджанцаў падпоркі паставіць. А ці ўсе дрэвы пабялілі ў садзе?

— Усе як ёсць — 524. Каб не пракляты немец, то яблык у нас было б удастатку. А то павырубіў самія большыя яблыні.

— Нічога, бабулька, адновім і сад. Вінаград развядзем, прывучым да нашай глебы і клімату. Хутка тысячу чаранкоў атрымаем з Смаленскай вопытнай станцыі.

І так пераканаўча гаварыў брыгадзір, што Кацярына Васільева, якая зроду не бачыла вінаграду, паверыла, хоць чула, што расце ён толькі ў цёплых краях.

Ніколі яшчэ пад Магілёвам не выспяваў вінаград, не раслі кавуны і дыні. Не думалі людзі, што іх унукі

і праўнукі будуць вырошчваць гэтыя паўднёвыя культуры на землях, дзе гуляюць паўночныя вятры.

А вось брыгадзір Ганна Капейкіна ўнзунена ўзялася за вырошчванне кавуноў і дынь. Яе брыгада загадзя падрыхтавала рамы, саламяныя шчыты і зараз у пухлую парніковую глебу высаджвае расаду.

Калгас значна павялічвае плошчу пад гародніну. Будзе высаджана многа капусты, памідораў, морквы.

Вялікія планы і ў будаўнікоў. Ім трэба пабудаваць клуб, адрамантаваць лазню, закончыць будаўніцтва буравога калодзежа, які поўнасьцю забяспечыць вадой аўтапаілку на фермах.

У кожным доме калгаснікаў ёсць электрычнасьць і радыё. Электрыфікаваны і ўсе вытворчыя памяшканні.

Калгас імя Кірава цвёрда стаў на ногі і з года ў год прымнажае свае багацці. Ужо адноўлена даваенная пасеўная плошча. Пабудаваны фермы для коней, буйнай рагатай жывёлы, свіней і птушкі.

Летась калгас сабраў збожжа на 12 цэнтнераў ў сярэднім з гектара. Звяно Пятра Зубарава атрымала на 22,7 цэнтнера жыта, а звяно Аляксандра Кажамякіна — на 18,6 цэнтнера з гектара.

Брыгадзіры, звеннявыя і радавыя калгаснікі моцна падружылі з аграноміяй, шырока выкарыстоўваюць мінеральныя ўгнаенні, штучнае даапыленне. Іх праца высока ацэнена ўрадам. У калгасе два Героі Соцыялістычнай Працы — Ліда і Поля Аўсееўкі, члены іх звенняў — Ганна Козырава, Тацяна Ярмоленка, Тэклія Кушова і Ракава Ева — удастоены ордэна Леніна. Брыгадзіры Максім Казачэнка і Владзімір Драздоў, звеннявы Пётр Зубараў, ільняводка Кацярына Аўсееўка ўзнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Узнагароджан ордэнам і старшыня калгаса Фама Васільевіч Донда.

Усяго ўзнагароджана 25 чалавек. Гэтыя людзі — горадасць калгаса. Сваёй працай яны ўмацоўваюць калгасную гаспадарку і добрабыт калгаснікаў. Летась на прападзень калгаснікі атрымалі на 2,24 кілаграма збожжа, на 4 кілаграмы бульбы, на 2 рублі грашмыма. Радасць прышла ў іх дамы.

... Зялёным дываном залахматлася азіміна. Прышоў час падкормкі і барабанання. У гэты дзень на барабананні жыта працавала восем упражак, восем вазілі гной пад пшаніцу.

Масавыя палёвыя работы ў калгасе пачаліся арганізавана.

Н. КАЗАНЦАВА.

ШЛЯХ ДА БАГАЦЦЯ

З велізарным задавальненнем сустрэлі жывёлаводы нашага соўгаса пастанову Савета Міністраў СССР і ЦК ВКП(б) аб трохгадовым плане развіцця грамадскай калгаснай і соўгаснай прадуктыўнай жывёлагадоўлі. Пачуццём горадасці напаўняецца сэрца, калі знаёмішся з гэтым важнейшым дакументам. У поўнай меры адлюстраваны ў ім інтарэсы ўсіх работнікаў соўгасаў і калгаснага сялянства. Хочацца выказаць гарачую ўдзячнасць партыі, ураду і асабіста таварышу Сталіну за штодзённыя клопаты аб простых людзях.

У соўгасе «Станіславава» Гродзенскай вобласці я працую свінаркай чатыры гады. За гэты перыяд я вырасіла некалькі соцень парасят. Міжвольна ўспамінаюцца першыя дні аднаўлення соўгаса. Жывёлагадоўчыя фермы былі ў нас зусім пустыя. Прыходзілася ствараць ўсё занова.

Мяне паставілі на свінагадоўчую ферму. З першых-жа дзён работы я люблю і цярыліва пачала вырошчваць маладняк, старанна адбіраючы пародзістых свінаматак. Кожную кланатліва даглядала ў надзеі атрымаць добры прыплод.

Клопаты мае не прапалі дарма. Ужо праз год соўгас атрымаў сваю племянную базу. Зараз у соўгасе дзве свінагадоўчыя фермы, на якіх штогод вырошчваюцца сотні свіней. З года ў год мы нарошчваем тэмпы ў развіцці жывёлагадоўлі. Тое, што было добрым учора, ужо не задавальняе нас сёння.

Я абавязалася атрымаць ад замацаваных за мною 16 свінаматак не менш 304 парасят і поўнасьцю захаваць увесь маладняк. Першы апарос гаворыць за тое, што ўзятыя мною абавязальствы будуць не толькі выкананы, але і значна перавыкананы. Ад 10 свінаматак я ўжо атрымала пасля першага апаросу 130 парасят.

За маладняком я даглядала да чатырохмесячнага ўзросту. Найбольш адказны перыяд работы прыпадае на першыя дні пасля апаросу свінаматак. Для таго, каб парасят хутка ўзмацнелі і добра прымалі ежу, я ўжо на пяты дзень пачынаю падкармливаць іх падсмажаным ячменем, вугалем або мелам.

Пад свінаматкай трымаю парасят два месяцы, пасля чаго пераводжу ў асобны статак. Корм для іх рыхтую з крупы і бульбы ў выглядзе вадкай кашы, у якую дадаю малако і сываратку. Летам у абавязковым парадку падмешваю парасятам у ежу дробна парубленую зялёную масу, звычайна з вікі або бацвіння.

Пачынаючы з мая, я амаль штодня выганяю статак на пашу. Устрымліваюся ад выгану толькі ў гарачыя дні, бо гарачыня шкодзіць парасятам.

Такі догляд маладняка дазваляе мне дабівацца высокай прадуктыўнасці жывёлы. Пасля чатырох месяцаў я абавязана здаваць парасят на адкорм вагою не менш 30 кілаграмаў. Вага-ж парасят, вырашчаных мною, як правіла, перавышае планавую на 15—20 і больш кілаграмаў.

Не менш важным у рабоце свінаркі з'яўляецца максімальнае захаванне прыплоду. Дасягаю я гэтага за кошт узорнай чыстаты на свінарніку. Праз кожныя 6—7 дзён дэзінфікую стойлы растворам крэаліна і каустычнай соды, што захоўвае маладняк ад такіх цяжкіх хвароб, як чума і іншыя.

Добрых паказчыкаў у рабоце дабілася не я адна. Паспяхова працуюць у нас таксама свінаркі Ефрасінія Лядзінская, Еўдакія Зямніцкая і многія іншыя жывёлаводы. Мы штогод спаборнічаем паміж сабою за вялікі прырост маладняка, за высокую прадуктыўнасць жывёлы. З года ў год калектыв соўгаса перавыконвае план развіцця жывёлагадоўлі і абавязковых паставак. За мінулыя чатыры месяцы соўгас ужо выканаў паўгадовы план паставак мяса дзяржаве.

Трохгадовы план ставіць перад жывёлаводамі новыя баявыя задачы. У бліжэйшыя гады мы павінны стварыць у нашай краіне багацце мяса, малака, масла і іншых прадуктаў жывёлагадоўлі. З гэтай задачай мы безумоўна справімся. На бацькоўскія клопаты, праяўленыя аб нашым народзе вялікім Сталіным, большэвіцкай партыяй і савецкім урадам, мы адкажам новымі працоўнымі намаганнямі. Будзем працаваць так, каб датэрмінова ператварыць у жыццё план развіцця жывёлагадоўлі.

Агата ФАМЯНКОВА,
свінарка соўгаса «Станіславава», Гродзенскай вобласці.

ВЕМЦЫ ўмацаваліся на другім беразе Буга. Над лініяй фронта стаяла насцярожаная цішыня, насычаная нястомнай работай разведкі. Нашы часці, карыстаючыся часовай перадышкай, адпачывалі і неўпрыцям старанна рыхтаваліся да новых удараў па ворагу.

Уранні аднаго з такіх дзён старшы лейтэнант Малін сядзеў каля акова і, курачы папяросу за папяросай, не адрываў вачэй ад невялікага, месцамі парызжэлага сшытка з адарванай вокладкай. Бачачы, што любімы камандзір заняты нечым сур'ёзным, салдаты размаўлялі паміж сабой паціху.

— Цікавая, чорт вазьмі, гісторыя! — не вытрымаў раптам Малін і, прыкурыўшы новую папяросу, дастаў з палявой сумкі пакет, акуратна абгорнуты ў газету.

— Вось, паглядзіце на гэты партрэт. Гэта я пра яе.

— О, дык гэта-ж красуня! — шчыра здзівіўся плячсты баец з вачыма, поўнымі хітрынкі і затоенага агню.

Партрэт дзяўчыны пераходзіў з рук у рукі. Яна глядзела на хлопцаў сваімі шырока адкрытымі, жывымі вачыма, усміхаючыся прывабнай усмешкай. Светлыя валасы, заплеценыя ў тоўстыя косы, укладзены былі каронай. На адваротным баку партрэта быў надпіс: «Зоя! Табе 18 гадоў. Ці верыш, што ты — поўнапраўны грамадзянін? Віншую. 1936 г. Мінск». Прозвішча разабраць нельга было.

— А дзе яна цяпер, таварыш старшы лейтэнант?

— Сам не ведаю, — адказаў маўклівы камандзір. — Вось сшытак, урыўкі з дзённіка, пачатага яшчэ ў 1941 г. Тут, як відаць, не ўсё: зацёк вадой, загубіліся старонкі... Сшытак гэты, разам з партрэтам, я выпадкова знайшоў у вёсцы Стрэльнікі, якую мы, памятаеце, вызвалілі на тым тыдні. Сядайце, пазнаёмлю вас з гэтым цудоўным жыццём.

* * *

На першай старонцы дзённіка нельга было нічога разабраць: папера парызжэла, літары расплыліся, сцерліся. Толькі з трэцяй старонкі пайшло выразней:

«... Потым Верачка Д., стаўшы на стол, на ўвесь голас прачытала цудоўныя словы Нікалая Астроўскага: «Жыццё — гэта самае цудоўнае на свеце, што даецца чалавеку толькі адзін раз, і яго трэба пражыць так, каб не было пакутліва-балюча за бязмэтна пражытыя гады, каб не паліла ганьба за маленькае і подленькае мінулае, каб, паміраючы, мог сказаць: я жыў і змагаўся за самае вялікае на свеце — вызваленне чалавецтва». Усе крычалі: «Брава, правільна!» Спявалі, веселіліся, пакуль не ўзышло сонца. На гэтым усё кончылася. Бывай, інстытут!

Прыехала на месца прызначэння.

Цяпер я ўжо ўрач і загадчык больніцы ў К-цкім раёне Брэсцкай вобласці.

І вось я пазнаёмілася з месцам, дзе павінна пачынаць жыццё не толькі для сябе, а для ўсіх гэтых людзей з іх шчасцем, горам і радасцю. Пачынаецца па-новаму цікавае, хваляючае. Зоя! Жадаю табе поспехаў! Апраўдай-жа давер'е народа, стрымай сваё слова!

18 ЧЭРВЕНЯ 1941 г. Вечар. Паадчынула вокны. Павуліцы праходзіць моладзь, вясёлая, прыбраная. Недзе іграе баян. Цікава, што за баяніст, у руках якога так удала спявае баян? На сэрцы ў мяне гэтак радасна і лёгка!

10 ЛІПЕНЯ 1941 г. Цяжка нават пісаць!.. Вайна!.. Немцы зайшлі ўжо далёка за Мінск.

У першы дзень удалося закапаць медыкаменты ў лесе. Цяпер цэлымі днямі праседжваю каля склепа, каб у кожную хвіліну схавання. Сяляне паведамляюць аб праездзе немцаў, бяруць мяне пад сваю апеку. Як жыць, што рабіць? Ніхто не можа апамятацца ад раптоўнага ўдару. Свой комсамольскі білет закапала, закупорыўшы яго ў бляшанай банцы.

11 ЛІПЕНЯ 1941 г. У вёску немцы яшчэ не прыязджалі, лётаюць міма на матацыклах. Сядзела доўга каля лесу з Сяргеем, сынам маёй суседкі. Прислухоўваліся да грукату гармат, да гулу самалётаў, і хоць-бы што-небудзь радаснае! Гэта ўсё толькі варожыя войскі ідуць. Што будзе далей? Здаецца — не перажыву. А ёсць такія, што радуецца. Яэпаў дзядзька ажно памаладзеў, кашулю новую надзеў, пагаліўся. А хадзіў ён раней, — людзям у вочы не глядзеў, гаспадыня расказвае. І праўду кажуць: «Каму вайна, а каму воінка».

Ларыса УСЦІМЕНКА

9 мая Савецкія могі надышлі разам з усім народам. Ніжэй мы друкуюць усціменку, у якой Беларускае дзі

13 ЛІПЕНЯ 1941 г. Сёння ў гадзін дзесяць раніцы прыбег да маёй гаспадыні адзін з сялян і прасіў цераз яе, каб я падышла да сельсовета. У сяло прыехалі немцы, сабралі ўсіх і крычаць нешта па-свойму.

Калі я падышла, немцы ажывіліся, зашумеліся. Нашы людзі маўчалі. Толькі яэпаў дзядзька круціў, нягоднік, свой вус і цёрся каля немцаў, на мігах размаўляючы з імі.

Немец сказаў, каб я пераклала сялянам наступнае: «Усё з поля збіраць і даводзіць да ладу. Хлеб адразу-ж малаціць і звозіць на станцыю. Збіраць яйкі, масла, куры, гусі і цераз кожныя тры дні везці ў камендатуру. Хто не будзе выконваць пастанову нямецкай улады, той будзе расстрэляны. Большэвікі не вернуцца. Хто будзе чакаць іх або як-небудзь ім садзейнічаць, — будзе пакараны смерцю».

Я пераклала ўсё, да слова. Народ не барушыўся, стаяў, апусціўшы галовы. Яэпаў дзядзька зняў шапку, падышоў да немцаў і сказаў, гледзячы на мяне: «Перакладзі, што мы ўсё гэта выканаем. Мы рады бачыць паноў-немцаў сваімі правіцелямі». Потым немец падышоў да мяне і спытаўся ў яэпавага дзядзькі: «Юдзін?» Гэта значыць — яўрэйка? Дзядзька адмоўна паківаў галавой. «Комуніст?» — зноў спытаў у яго немец. У гэтую хвіліну я чакала смерці. Але дзядзька зноў адмоўна паківаў галавой. Немец, хітра падміргваючы іншым ірадам, сказаў, што быў-бы вельмі рады, каб у яго была такая перакладчыца.

Дазволілі ісці дамоў. Я спачатку ішла паволі, а потым кінулася бегчы. Мне здавалася, што зараз немцы загадаюць вярнуцца.

Дома мяне чакаў Сяргей. Амаль ні аб чым не маглі гаварыць. У абодвух было адно і тое-ж пытанне, на якое не маглі адказаць: няўжо ўсё скончана?!

18 ЛІПЕНЯ 1941 г. Сёння былы старшыня сельсовета таварыш Цярэшкін, пад вечар сустрэўшыся са мною,

Музеи жыць

мая савецкі народ адсвяткаваў чцвёртую гадавіну з дня перамогі над фашыскай Германіяй. У справу перамогі над ворагамі нашымі ўсім народам вялікі ўклад унеслі і жанчыны нашай краіны. І гэты момант друкуем у скарачаным выглядзе аповесці Ларысы Ціменка, у якой расказваецца пра баявую дзейнасць жанчын у Вялікай Айчыннай вайне.

моцна паціснуў мне руку і сказаў: «Не хвалюйцеся. Усім памагу, чым змагу. Людзі на нашым баку. Язэпаў дзядзька далёка не заедзе. Маё становішча таксама не лёгкае, але я трымаю сябе спакойна». Гэта сустрэча мяне вельмі ўзрадавала. І праўда, чаго мне так падаць духам?! Не пайду я да іх прасіць літасці.

1 ВЕРАСНЯ 1941 г. Запісваю хвалюючыя падзеі за 29 жніўня. Толькі вышлі ад мяне некалькі дзяўчат, як нехта ціха пастукаў у акно. Я ўздрыгнула. Гэты стук быў незнаёмы і вельмі асцярожны. «Доктар!» — пачула я. На дварэ брахаў сабака, чуючы чужога. Я хутка вышла. Было цёмна, і постаць чалавека нельга было разгледзець. «Доктар, вы адна? Я да вас, можна? Я паранены». Нічога не адказваючы, павяла яго ў хату. Хутчэй шчыльна завесіла вокны і зірнула на гасця. Гэта быў чырвонаармеец. Твар яго быў змучаны, бледны. Правая рука была перавязана. Гаспадыня прынесла цёплый вадзік, дасталі з-пад падлогі медыкаменты, і я ўзялася перавязваць рану. Яна гналася. Мясца прырасло да нейкай анучы. Ад болю ён моршчыў лоб, але сядзеў спакойна. Гэта была першая рана, якую я перавязвала не студэнткай-практыканткай, а ўрачом, і таму яна мне на доўга запомніцца.

«Доктар, я ледзь дабраўся да вашага сядла, паказалі дарогу да вас дзяўчаты, — гаварыў ён ціха. — Яшчэ ў лесе такіх як я — сем чалавек. З іх шэсць цяжка параненых. Не могуць падняцца. Машыну нашу абстралялі з самалёта. Запасаў няма. І вось, доктар: або — ваша дапамога, або — ім смерць. Я слухаю ваш адказ!»

Я адказала, што зраблю ўсё магчымае. Далі яму павязкі, палажылі спаць у гаспадынянай клуні. Сама пабегла да Сяргея і таварыша Цярэшкіна.

У тую-ж ноч мы адкапалі частку медыкаментаў, неабходную для раненых. На досвітку таварыш Цярэшкін выправіў у лес пяць фурманак з мэтай забраць параненых у вёску. Нагрузіліся мяшкамі, торбамі, паехалі. Не даяжджаючы да месца, трэба было прайсці скрозь густы хмызняк кіламетры паўтара. Грыша, Хвёдар, Люба, Сяргей і я пайшлі.

19 ВЕРАСНЯ 1941 г. Якая жудасць! Немцы зганялі народ на плошчу перад царквой. Хто з маладых не паспеў схаватца, ішлі ззаду натоўпу, каб у выпадку небяспекі чмыхануць у лес. Усе сяляне чакалі кары за схаваных чырвонаармеецаў. Я таксама вельмі хвалявалася. Праз некалькі хвілін пад'ехала нямецкая машына, поўная салдат. На машыне пачуўся плач дзіцяці. Салдаты саскочылі з машыны, і мы ўбачылі жанчыну з дзіцем на руках. Побач з ёй са звязанымі рукамі стаяў мужчына гадоў сарака і спакойна пазіраў на людзей. Дзіця не сціхала, і маладая маці старалася супакойць яго грудзямі, але рукі дрыжэлі, і дзіця, злуючыся, расплакалася яшчэ горш. Натоўп анямеў. Немцы-жандарм пачаў гаварыць па-руску. «Вось гэтая жанчына чакае рускай арміі, — гаварыў ён. — Яна хавала гэтага камуніста і не хацела заявіць аб ім нямецкай уладзе. Гэты чалавек — большэвіцкі камандзір. Як шкада, што гэтая жанчына з сынам памрэ раней, чым той, каго яна выратавала».

Чатыры салдаты падыйшлі да жанчыны. У мяне закружылася галава. У натоўпе нехта крыкнуў. Дзіця супакойлася, перабірала пальчыкамі грудзі маткі, і нават, здаецца, чуваць было, як яно нешта мармытала. Жандарм звярнуўся да жанчыны: «Раскайся ў сваім злачынстве, і ты будзеш жыць».

«Гэта быў мой святы абавязак, разумеш ты, гадзіна!» — крыкнула яна і прыціснула да грудзей дзіця.

«Ах, так!» — крыкнуў азвярэўшы жандарм і кінуўся

да жанчыны. Мужчына, які да гэтай хвіліны стаяў нібы спакойна, засланіў жанчыну і з поўнага маху ўсім целам накінуўся на жандарма, валячы яго з ног нечаканым ударам. Рукі былі звязаны і дзейнічаць больш нельга было. Салдаты выстралілі. Было забіта і дзіця. Жандарм налітымі крывёю вачыма глядзеў на натоўп і крычаў: «Хто будзе чакаць або хаваць большэвікоў, той памрэ такой-жа смерцю». Ён загадаў, каб трупы ляжалі тыдзень непахаванымі. Якая жудасць!

Раненым нашым яшчэ больш усе спачуваюць і даглядаюць, як родных сыноў.

20 ВЕРАСНЯ 1941 г. За ноч старыя выкапалі на плошчы яму і пахавалі расстрэленых. Быў там нават глухі верамешкаў дзед. Маладым не дазволілі; кажуць, што з нас яшчэ хопіць усяго. Жудасна! Што нас чакае заўтра?!

25 ВЕРАСНЯ 1941 г. Прыязджалі жандармы, ці тыя самыя, ці другія — не разбярэш. Але таго, што гаварыў па-руску, не было. Яны ўсе адзін на аднаго падобны — звыры і ўсё. Зноў склікалі ўсіх на плошчу. Пыталіся, хто пахаваў камуністаў. Ніхто не разумеў па-нямецку, але сэрцам адчувалі пытанне. Немец крычаў, тупаў нагамі, трос кулакамі на людзей. Крычаў, што спаліць сяло. Я не сцірпела і падыйшла да жандарма. Сказала першыя словы, якія прышлі мне на розум: «Па рускаму звычайно так заўсёды робіцца. Хіба ў вас іншыя законы, пан жандарм?» — спытала я на дзіва спакойна, смела глядзячы яму ў вочы. Ён спачатку стаяў, як аглушаны гром. А потым раптоўны ўдар у шчаку ледзь не зваліў мяне з ног. «Маўчы! — загуў натоўп. — Заб'е!» Перад маімі вачыма ўзвілася нагайка — больш я нічога не адчувала, не памятала. Пасля, апытомнеўшы, я сустрэлася з позіркамі Сяргея, Любы, сялян. На гэты раз для мяне ўсё абышлося вельмі добра, акрамя ўдару, ад якога не магу хадзіць. Толькі што вышаў ад мяне таварыш Цярэшкін. Гаварыў, што рызыкаваць сабой не варта і нямажна. Так лёгка і загінуць, з-за гарачнасці.

Я ляжу ў пасцелі.

30 ВЕРАСНЯ 1941 г. Асаблівага за гэтыя дні нічога не адбылося. Нашы раненыя адчуваюць сябе надраўна. Справа ідзе на выздараўленне. Я вельмі, вельмі рада.

А цяпер крыху аб Сяргею. Я адводжу яму асобны радкі не таму, што ён асаблівага складу чалавек — не. Ён просты, сумленны чалавек, з якім ісці ў жыццё не страшна і не сорамна. А гэта — усё. Прыходзіць ён да мяне амаль кожную вольную хвіліну. Выдатны баяніст. Да вайны быў лепшым майстрам на чыгунцы. Мне Сяр-

гей падабаецца і нават крыху больш гэтага. Адчуваю, што і яму падабаюся.

Пейні спяваюць... Добрай ночы вам, добрыя людзі і табе, Сяргейка! Цалую, хоць у сапраўднасці не адчувала яшчэ асалоды твайго пацалунка...

17 КАСТРЫЧНІКА 1941 г. Учора позна сядзелі ў мяне. Прыходзіў таварыш Цярэшкін. Мы вырашылі: падрыхтаваўшыся, ісці ў лес, а каму патрэбна, застацца працаваць у немцаў. З раненых застаецца толькі Таран. Ён адчувае сябе яшчэ вельмі дрэнна. Таварыш Цярэшкін ідзе на «павышэнне»: усімі сіламі хоча застацца працаваць у раённым адзеле сельскай гаспадаркі пры нямецкім каменданце. Ён будзе мець з намі цесную сувязь. Разышліся ціха.

Сяргей застаўся ў мяне. Сядзелі моўчкі, без слоў разумеючы адзін аднаго. Ён любіць мяне! Родны Сяргей! Гэтая ноч злучыла нас назаўсёды...

О, маладосць, ты бываеш несправядлівай! Навокал такое гора, а мы ў той вечар забываліся аб усім.

А цяпер вось я ў роспачы ад блізкага развітання. І толькі мой абавязак перад народам, перад таварышамі змушае мяне маўчаць і рабіць тое, што дыктуе вышэйшае за ўсё—сумленне, Радзіма.

18 КАСТРЫЧНІКА 1941 г. Якія каты! Гаспадыня была ў раёне і расказвае жудасныя весткі: павешана пяць камуністаў. Усе бягуць у лес ад гэтага зверга. Сёння прыехалі і ў нашу вёску. Жандармерія заняла школу і клуб.

Раненыя напавіліся, больш-менш акрэплі. Вельмі добра!

27 КАСТРЫЧНІКА 1941 г. Папоўдні па сяле прагарцаваў карны атрад эсэсаўцаў. Ва ўсіх на каўнерах чарапы. Рыхтуемся да хутэйшага адыходу. Дзяўчаты робяць суконныя світры, рукавіцы, шкарпэткі ўсім чырвонаармейцам. Але, вядома, ніхто з іх не ведае, што яны рыхтуюць сваіх кавалераў на цяжкае выпрабаванне.

Любачка любіць Хвёдара Апана-савіча — удвух ідуць у партызаны, шчаслівыя! Таварышу Цярэшкіну абяцаюць месца ў раёне. Мы гэтаму рады.

7 ЛІСТАПАДА 1941 г.

Дарагая Радзіма!

Я пішу ад імя ўсіх заўтрашніх партызан. Сёння табе 24 гады — ты святкуеш сваё нараджэнне. Не думай, што ў палоне крывавага зверга мы забылі пра гэты дзень! У сэрцах нашых ён гарыць сонечным святлом. Маці-Радзіма! Стогнеш і плачаш ты, абліваючыся крывёю сваіх дзяцей. Балюча табе! Ці не ты іх гадала ў калысцы шчасця, волі, радасці, ці не ты іх закалявала песнямі вольнымі, прыгожымі, як само жыццё? Ці не ты, наш родны бацька Сталін, адкрываў нам дарогу да сонца! Не думайце, бацька і маці, што дзеці вашы забыліся на гэтыя дары! Яны памятаюць! Ужо сотні нашых пайшлі ў лясы, а тысячы пойдучы заўтра, каб помсціць фашысцкім катом за сваіх загінуўшых родных, блізкіх, за ўсё чалавецтва!

(Працяг у наступным нумары).

ПОХОДОВ СПУТНИЦА МОЯ

Бывалых дней моя подруга,
Походов спутница моя!
Ты помнишь огненную выюгу
В больших за Родину боях?
Я помню, как бойцом в шинели
Ты шла на фронт громить врага,
Как пели песню смерти пели
И выла яростно пурга...
Но ты сквозь бури и метели,
Сквозь дым и пламя на пути,
Ни сил, ни жизни не жалея,
Смогла отважно в бой итти.
Я помню ночи огневые,
Боев горячих не забыть...
Тогда узнал тебя впервые,
Тогда я стал тебя любить.
Тогда я стал с тобою дружен—
Делили радость пополам,
Когда врага в руках с оружием
Разбить пришлось героически нам.
Теперь, когда, войну закончив,
Мы славим наш великий труд,
Поют гудки заводов звонче
И к счастью нас с тобой зовут!

Н. ГОРЯНИН.

Пад сонцам Радзімы

ЦЕПЛЯ праменні красавіцкага сонца заліваюць прасторную веранду Мінскага дома дзіцяці, пяшчотна лашчаць чысцюткія ложка, дзе адпачываюць маленькія грамадзяне. Сястра грудной групы апускае фіранку і ціхенька падыходзіць да трохмесячнай Леначкі. Дзяўчынка спіць моцна, яе тварык паружавеў. Праз хвіліну сястра схіляецца над другім ложкам, дзе спіць прыгажун Славик. Хлопчыку не было і двух тыдняў, як памерла яго маці. Ён застаўся круглым сиратой, і клопаты аб маленькім грамадзяніне ўзяла на сябе Радзіма. Старшая сястра з матчынай ласкай расказвае:

— Быў ён худзенькі, хворы, калі прынеслі яго з радзільнага дома. Больш месяца лячылі пеніцылінам, праз кожную гадзіну кармілі трудным малаком. Начама не спалі, але Славі-

ка выходзілі. Цяпер глядзіце, якім героем расце.

Праходзім у пакой паўзункоў, дзе стаіць шырокі і доўгі ложка-манеж. Уздоўж манежа працягнуты шнуры. На якіх развешаны рознастайныя цапкі: стракатыя папугаі, куркі, мядзведзікі, лялькі, спяжкі. Тут пачынаюцца першыя свядомыя рухі дзіцяці, і персанал імкнецца зацікавіць дзіця цапкай, выклікаць у яго жаданне падпаўзі да яе і схопіць.

А ў старшай групе паўзункоў сёння вялікая радасць: гадалы Саша пачаў хадзіць. Дзяжурная сястра, павольна адыходзячы ад акна, кліча:

— Да мяне, да мяне, Сашанька!

І Саша настойліва крочыць да гэтай жанчыны, даверліва цягнецца да яе сваімі ручкамі, як да роднай маці.

У старшай групе, дзе гадуецца дзеці ад двух да трох год, асабліва

ўтульна. У іх светлай, прасторнай спальні ложка засцелены карунковымі накідкамі, на століках—вышываныя абрусы. Кожны ручнік на маленькай вешалцы мае свой адметны малюнак, каб дзеці памылкова не бралі чужы.

Цікава абсталяваны пакой для гульні, дзе шмат розных цацак. Госьці дзеці вярнуліся з прагулкі. Выхавальніца рассаджае іх у кружок і барэ ў рукі гармонік.

— Хто хоча танцаваць?—пытае яна.

— Я, я і я,—радасна адказваюць звонкія галаскі.

На сярэдзіну выходзіць чарнавокі Юрачка. У рытм музыцы ён спыртна прыгупвае ножкамі, разводзіць ручкамі. За ім узнімаецца Галачка, вельмі ахвочая да музыкі. Музычныя здольнасці дзяўчыны тут імкнуцца ўсяляк развіваць.

У Мінскім доме дзіцяці

Каб вырасціць здаровымі і бадзёрымі гэтых маленькіх грамадзян, каб зрабіць іх дзяцінства вясёлым і радасным, патрэбна шмат любові, цяплявай працы і клопатаў. Для гэтай высокароднай мэты савецкая дзяржава адпускае велізарныя сродкі. Утрыманне аднаго толькі Мінскага дома дзіцяці абыходзіцца ў год больш мільёна рублёў. Ён займае адзін з лепшых будынкаў горада і мае спецыяльнае абсталяванне.

Дзеці да чатырохмесячнага ўзросту атрымліваюць выключна грудное малако. Затым, улічваючы стан здароўя і асаблівасці кожнага, іх пачынаюць паступова прыкармліваць пад наглядом урача. Выхаванцы старэйшых груп маюць штодня булчкі, малако, яйкі, смятану, сліўкі, кефір, цугеркі, розныя фруктовыя сокі. Абрануты дзеці прыгожа і чыста.

Дом дзіцяці дзейна рыхтаваўся да Першамая. Складалася меню святочнага абеду, праграма выступленняў, рыхтаваліся падарункі, з гафрыраванай паперы рабіліся кветкі для гірляндаў. Дзеці завучвалі вершы пра вясну, пра роднага Сталіна. Дзяўчынкам пашылі шаўковыя сукенкі, хлопчыкам—кашулькі. Некаторым падрыхтавалі беларускія нацыянальныя гарнітуры. Дзеці любяць убёры, таму клопатаў было шмат: трэба было выбраць фасоны, падбраць істужкі.

Домам дзіцяці кіруе галоўны ўрач Тацяна Іванаўна Якаўлева. За дзень яна паспявае пабываць усюды: правярць здароўе дзяцей, паглядзець, як яны спяць на адкрытым паветры, як гуляюць, ці смачна прыгатавана яда. А колькі яшчэ іншых гаспадарчых клопатаў!

Са спакойнага твару Тацяны Іванаўны ніколі не зыходзіць ветлівая сардэчная ўсмішка. Дзеці сустракаюць яе радаснымі воклічамі, называюць самым дарагім для іх імем: мама. Любоўю і ласкай сагравае яна іх дзяцінства. Пад яе наглядом больш ста дзяцей, і кожнага яна ведае не толькі па імені. Яна памятае, калі дзіця паступіла, колькі важыла, які ў яго характар і здольнасці, як спала ў мінулую ноч. Усе свае сілы і здольнасці аддае яна на тое, каб дзеці нармальна развіваліся, былі здаровыя, вясёлыя, не сумавалі.

Тацяна Іванаўна з захапленнем расказвае аб сёстрах, санітарках, педагогах, урачах і ўсіх, хто дапамагае ёй расціць маладое пакаленне.

— Савецкія людзі—рабочыя, настаўнікі, служачыя, ваенныя—бяруць нашых дзяцей на выхаванне. Ёсць такія бацькі, якія ўсынавілі па некалькі дзяцей. Толькі ў мінулым годзе на выхаванне было ўзята 50 хлопчыкаў і дзяўчынак рознага ўзросту.

Тацяна Іванаўна працягвае нам ліст, які толькі што атрымала. Піша палкоўнік К.:

«Няма слоў, каб выказаць сваю падзяку за цудоўную дачку, якую Вы нам далі з вашага Дома дзіцяці. Ніначка ўпрыгожыла наша жыццё. Яшчэ раз вялікае дзякуй Вам, Тацяна Іванаўна, і ўсяму персаналу за клопаты аб ёй».

— Такіх лістоў многа,—гаворыць Тацяна Іванаўна.—Акрамя сірот, у доме выхоўваюцца дзеці маці-адзіночак. І не было выпадку, каб маці выказала незадаволенасць. Наадварот—кніга пажаданняў запоўнена словамі гарачай падзякі за клопаты аб дзецях.

Дзейнасць савецкіх людзей ацэньваецца па заслугах. Да трыццацігоддзя БССР Тацяна Іванаўна Якаўлева ўзнагароджана савецкім ордэнам «Знак Почета».

... Радасна ўсхваляваны выходзілі на двор. І тут бачыш, што кланатлівыя рукі імкнуцца прынесці дзецям новую радасць: разбіваюцца клумбы, устанаўляюцца качэлі, шведскія лесвіцы, пясочніцы. Слова «сірата» тут траціць колішні сэнс. Нічога падобнага не было раней у так званых «прыютах», дзе пры старым ладзе раслі забітыя, хворыя, сумныя дзеці, якія ніколі не чулі ласкавага слова.

У нашай краіне дзеці, якія страцілі бацькоў, маюць свой дом. Аб іх клопацца маці-Радзіма і родны бацька ўсяго савецкага народа—вялікі Сталін. Дзяцінства іх—прыгожае і шчаслівае.

С. САДОУСКАЯ.

Барачыца за жыццё

ДЗЯЖУРНАЯ сястра Жэня ведала, што варта ёй адчыніць дзверы ў залу чакання, як перад ёю, бы цень, узнікне чалавек, якога яна да болю баялася бачыць. За гэтыя дні яго пакутлівы твар-пацімнеў і асунуўся, а праніклівыя вочы пачырванелі ад бяссонных начэй. Для другіх яна заўсёды магла знайсці суцэсальныя словы, а перад ім чамусьці гублялася, нібы ў горы яго вычувала сябе вінаватай.

У дзіцячую больніцу ён прыходзіў акурат у яе змену: відаць, пасля работы. Доўгія гадзіны моўчкі сядзеў ля акна. Калі ў гэты час праходзіў хто-небудзь з работнікаў больніцы, ён шпарка зрываўся насустрач і палыхіва пыгаў:

— Ну, як там?

Перад сваім выхадам Жэня заўсёды думала над тым, як надбэдзёрыць гэтага бацьку, але як толькі сустракалася з ім, ледзь магла вымавіць:

— Здаецца, лепш адчувае сябе.

І бядак кожны раз з горкай усмешкай ішоў на сваё месца, дзе праседжаў да позняй ночы. А ўчора ён нечакана перапыніў Жэню:

— Вам усё здаецца! Скажыце лепш, што робяць вапшы ўрачы?

Такі дакор цёця Жэня пачула ўпершыню за дваццаць год працы ў больніцы, але даравала, бо разумела, што робіцца ў бацькавым сэрцы.

А вось сёння страшна было сустракацца. Што яна можа сказаць, калі дзіця амаль пры смерці. Каторую гадзіну ўрач не адыходзіць ад ложка. Яна сама два разы бегала да прафесара на кватэру і ледзьве дазначалася, што Людміла Аляксееўна ў тэатры. Званіла туды, прасіла перадаць пра цяжкі стан хворага. І цяпер у тры-вожным чаканні стала так цяжка і млосна на сэрцы.

... Мо' ў дзесяты раз урач правяраў тэмпературу і ў дзесяты раз пераконваўся ў тым, што стаіць яна на адным узроўні. Акрамя гэтай бяды, пачаліся рвоты. У задуменні ён адышоў да акна. Патрэбна было хутка прыняць нейкія меры. Магчыма, што дапусцілі памылку. Акуратна выцершы рукі, ён скіраваўся да выхаду, але раптам расчыніліся дзверы—і ў палату хутка ўвайшла жанчына ў халаце, з распахнутых пол якога адсвечваў ордэн.

— А я толькі збіраўся яшчэ раз назваць вам, Людміла Аляксееўна, — з ноткай трывогі спаткаў яе ўрач.

Прывеўшы сябе ў парадак, прафесар ціха схілілася над хворым. Ёй не хацелася верыць, што дапусціла памылку. Ужо чацверты дзень, як трохгадовага Лёву прывезлі ў яе больніцу. Цяжкі стан хворага, тэмпература, частыя рвоты і змены з боку брушных органаў давалі падставу запозрыць апендыцыт. Аперацыю даручылі хірургу Маславу. Але ён схілен быў думаць, што ў дзіцяці не апендыцыт, а запаленне лёгкіх у цяжкай форме. Ведаючы, што Людміла Аляксееўна займалася даследаваннем гэтай хваробы, ён быў упэўнены, што яна ў сілах рассеяць сумненне, і таму звярнуўся да яе за кансультацыяй. Адбыўся кансіліум. Людміла Аляксееўна падтрымала хірурга. Яна выступіла супраць аперацыі і ўсю адказнасць за лячэнне прыняла на сябе.

Каб забяспечыць асабісты нагляд за хворым, яна распарадзілася перавезці Лёву ў абласную дзіцячую больніцу. Тут прафесар праводзіла практыку са сваімі студэнтамі. Дзіцяці зрабілі ўліванне глюкозы, прымянілі курс лячэння пеницилінам. На другі дзень спыніліся рвоты, панізілася тэмпература. Прафесар была ўпэўнена, што стаіць на правільным шляху, што хворы хутка паправіцца.

І вось толькі сёння гэты тэлефонны званок збіў яе з панталыку. Яна не магла дагледзець спектакль і раз-жа накіравалася ў больніцу. Няўжо сапраўды дзіця пры смерці? І што цяпер сказаць бацьку? Не, не можа тако быць! Хутэй за ўсё гэта настаў крызіс. І чым пільней прыслухоўвалася яна да біцця сэрца, да дыхання, тым усё больш святлеў яе твар. Нарэшце з палёгкай уздыхнула.

— Крызіс мінаваў. Цяпер дзіця будзе жыць!

... Далёка за поўнач выходзіла з больніцы. Цёплы ветрык прыемна варушыў валасы, асвятляў палаючы твар. І ў прыродзе і на сэрцы сёння спявала вясна. Хацелася бясконца слухаць гэту бадзёрую музыку, з якой нараджаецца жыццё. Як на яве, перад вачыма ўсплываў вобраз Жэні, якая ў шчаслівым захапленні на розныя лады паўтарала: «Крызіс мінаваў, дзіця будзе жыць!» Пачуўшы яе словы, усхваляваны бацька ўпершыню за гэтыя дні ўсміхнуўся і ад шчырага сэрца змог вымавіць толькі адно:

— Дзякуй!

... Скрозь лёгкую сетку гардзін гарэзліва ліецца маёвае сонца. Здаецца, з цікавасцю аглядае яно яшчэ

У дзіцячых яслях Магілёўскай шоўкавай фабрыкі.
На здымку: няня А. Р. Шамусава з выхаванкай ясляў
Майяй.

непробраны лісты паперы на пісьмовым сталі — плод начной работы.

Людміла Аляксееўна Чарнышова расказвае аб сваёй навуковай рабоце і з некаторым хваляваннем — аб педагагічнай дзейнасці ў інстытуце. Многія з яго выпускнікоў цяпер ужо самі працуюць у інстытутах, як навуковыя работнікі. Многія сталі выдатнымі ўрачамі. Нярэдка прысылаюць ёй таварыскія і дзелавыя лісты, просяць кансультацый, дзеляцца поспехамі. Нядаўна па тэлеграме былой студэнткі Марозавай яна выязджала ў Магілёўскую ўзорную больніцу, каб аказаць дапамогу цяжка хвораму хлопчыку. У мінулым месяцы, таксама па просьбе сваёй былой студэнткі, ездзіла ў Оршу. І такія паездкі не рэдкі.

У галіне навуковай яна даследуе розныя адзелы паталогіі ў раннім узросце: запаленне лёгкіх, дыстрафію, эпідэмічны менінгіт і г. д. Яе навуковыя працы па гэтых пытаннях друкаваліся ў розных медыцынскіх часопісах. Практычным вынікам гэтых работ з'яўляецца шырокае прымяненне ў Віцебскай дзіцячай клініцы пералівання крыві, гематэрапіі, вітамінатэрапіі, фізіятэрапіі.

Людміла Аляксееўна, як і ўвесь калектыў інстытута, ужо з першых дзён вучобы імкнецца прывіць студэнтам густ да самастойнай навуковай работы. На сваіх навуковых канферэнцыях студэнты выступаюць

з дакладамі, якія грунтуюцца на асабістых даследаваннях і назіраннях над хворымі. Студэнтка пятага курса Кісялёва па падставе матэрыялаў дзіцячай кансультацыі і больніцы заканчвае пісаць даклад на тэму «Фізічны стан дзяцей ранняга ўзросту г. Віцебска ў пасляваенны аднаўленчы перыяд». Студэнтка Сцяклова, з таго-ж курса, вывучае пытанне аб працягласці запалення лёгкіх па матэрыялах дзіцячай клінікі за 1945—1948 гг. Над дакладам аб развіцці рускай педыятрычнай навуцы ў дакастрычніцкі перыяд працуе студэнтка Васкіна.

— Я часта задумваюся над сваім жыццём у дзяржаўнай Расіі, — гаворыць Людміла Аляксееўна. — Скажыце, ці многа тады было жанчын, якія змаглі прысвяціць сваё жыццё навуцы? Адзінкі. Ды і на тых глядзелі, як на звышнатуральную з'яву. А пацікаўцеся, колькі цяпер дзяўчат вучыцца толькі ў адным нашым інстытуце. Усе яны выйдуча ўрачамі, многія ўвільюцца ў слаўную сям'ю савецкіх вучоных. Мы шчаслівы, што жывем у такі век, як век Леніна — Сталіна, які адкрыў жанчынам шырокую дарогу ў жыццё.

А. СТУК.

ПРАЧЫТАЙЦЕ ГЭТУ КНИГУ

Праўда аб амерыканскіх дыпламатах

ВЫДАВЕЦТВА «Літаратурнай газеты» выпусціла кнігу былога памочніка начальніка бюро інфармацыі амерыканскага пасольства Анабелы Бюкар пад назвай «Праўда аб амерыканскіх дыпламатах».

У гэтай кнізе Анабела Бюкар расказвае толькі тое, што сама чула і бачыла. Праўдзівыя факты выкрываюць перад усім светам хітраванні і інтрыгі кучкі амерыканскіх дыпламатаў.

Бюкар усёй сілай сваёй душы ненавідзела злейшага ворага чалавецтва — фашызм. Жадаючы прынесці больш карысці ў барацьбе з гітлераўскай Германіяй, яна прыняла прапанову працаваць у асноўнай амерыканскай разведчай арганізацыі — Упраўленні стратэгічных служб (УСС). Але неўзабаве Анабеле Бюкар давялося пераканацца ў сваёй наіўнасці, наколькі амерыканская разведка не вяла неабходнай барацьбы супраць фашызма, а хутчэй за ўсё накіроўвала яе супраць Савецкага Саюза, супраць дэмакратычных народаў.

Такая палітыка не была выпадковаю, бо ў кіраўніцтве амерыканскай разведчай арганізацыі стаялі людзі, варожа настроеныя ў адносінах да Савецкага Саюза. Такімі з'яўляліся генерал Вільям Донаван і яго бліжэйшы памочнік палкоўнік Э. Бекстон, якія яшчэ ў 1919 годзе стваралі фашысцкую арганізацыю «Амерыканскі легіён». Донаван прызначаў на адказныя пасты прадстаўнікоў буйных фірм, сваякоў амерыканскіх мільянераў, былых генералаў царскай арміі.

У асобныя перыяды, асабліва калі прэзідэнтам быў Рузвельт, некаторым з гэтай кучкі, каб захаваць за сабою месца і становішча ў дыпламатычным свеце, прыходзілася скрываць свае погляды і выдаваць сябе

за прыяцеляў Савецкага Саюза. Але гэта не змяняла характару іх дзейнасці.

У дзяржаўным дэпартаменце ЗША даўно склалася пэўная група дыпламатаў, якія робяць уплыў на савецка-амерыканскія адносіны. Яны цесна звязаны з буйнымі капіталістамі, якія мараць нажыцца ў вайне з Савецкім Саюзам. Члены антысавецкай групы дыпламатаў лічацца спецыялістамі па савецка-амерыканскіх адносінах, яны падбіраюць сваіх аднадумцаў для работы ў амерыканскім пасольстве ў СССР.

А. Бюкар на радзе пераканаўчых фактаў даказвае, што кіраўнікі амерыканскай разведкі ў часе вайны з фашысцкай Германіяй выкарыстоўвалі саюзніцкія адносіны, існаваўшыя паміж СССР і ЗША, для пасылкі кадравых разведчыкаў пад выглядам дыпламатычных работнікаў, карэспандэнтаў амерыканскіх газет і часопісаў, спецыялістаў па мантажу абсталявання, якое закуплялася ў той час у Амерыцы.

Праз нейкі час Анабела Бюкар была накіравана на работу ў пасольства, у Маскву. Тут ёй стала ясна, што амерыканскае пасольства не столькі стараецца наладзіць добрасуседскія адносіны паміж сваёй краінай і Савецкім Саюзам, не столькі імкнецца зблізіць савецкі народ з амерыканскім, колькі пасеяць варожасць паміж гэтымі народамі і распазіць новую вайну.

Паводле слоў Бюкар, амерыканскае пасольства займаецца зборам брудных плётак і чутак. Інфармацыя, што накіроўваецца ў ЗША, паказвае жыццё, падзеі ў Савецкім Саюзе ў антысавецкім і скажоным выглядзе. Калі хто-небудзь з работнікаў пасольства, пазнаёміўшыся з жыццём рабочых або калгаснікаў, нашчапраўдзівую інфармацыю, то яна будзе забракавана. А

ў дзяржаўны дэпартамент (так называецца ў ЗША Міністэрства замежных спраў) пойдзе ад пачатку да канца вымышлены, хлуслівы матэрыял, які потым будзе распаўсюджвацца сярод амерыканскага народа.

Напрыклад, Элізабет Іган, якая раней выконвала абавязкі начальніка бюро інфармацыі, вярнуўшыся ў ЗША, выступіла з паклёпніцкімі артыкуламі аб савецкіх людзях і ў прыватнасці аб савецкіх жанчынах. Жывучы ў часе Айчыннай вайны ў Савецкім Саюзе, Элізабет Іган замоўчвала гераізм савецкіх жанчын, якія са зброяй у руках абаранялі Радзіму і замянялі на фабрыках і заводах пайшоўшых на фронт мужоў, жаніхоў, сыноў. Яна з насмешкаю пісала аб тым, як апрачаліся слаўныя масквічкі і ленінградкі ў самыя цяжкія гады вайны.

Амерыканскія дыпламаты старанна скрываюць ад свайго народа праўду аб СССР. Яны паклёпнічаюць на Савецкі Саюз, таму што смяротна баяцца прыкладу СССР. «Калі простыя амерыканскія людзі даведаюцца, — піша А. Бюкар, — што пры сацыялізме і камунізме простыя людзі жывуць лепш і вальней, чым пры капіталізме, то, чаго добрага, яны захочуць і ў ЗША забраць у свае рукі ўсе сродкі вытворчасці і палітычную ўладу».

Кіруючыя работнікі амерыканскага пасольства вядуць антысавецкую разведчую работу, хоць паводле іх уласнага прызнання, сярод грамадзян Савецкага Саюза гэта вельмі цяжка. І яны шукаюць агентаў сярод разлажыўшыхся людзей і розных адкідаў савецкага грамадства, якія пракланяюцца перад так званай «заходняй культурай».

Анабела Бюкар выкрывае амерыканскіх дыпламатаў, як спекулянтаў. Паводле існуючых законаў, тавары не павінны перавозіцца з-за граніцы патаемна. Але работнікі амерыканскага пасольства, карыстаючыся тым, што дыпламатычны багаж не правяраецца, увозілі ў Савецкі Саюз у вялікіх колькасцях сігарэты, віскі, адзенне, мэблю і прадавалі па спекулятыўных (павышаных) цэнах. Гэтым займаўся ў той ці іншай ступені амаль кожны супрацоўнік амерыканскага пасольства. Не бязгрэшны ў спекулятыўных справах і сам быўшы пасол Сміт. Брудны гандаль амерыканскіх дыпламатаў надзвычай затrudніўся пасля правядзення грашовай рэформы ў СССР.

Анабела Бюкар прыводзіць пераканаўчыя прыклады таго, як супрацоўнікі пасольства па ўказанню амерыканскага ўрада вядуць хлуслівую прапаганду ў Савецкім Саюзе. Для таго каб абманваць савецкіх людзей і паказаць, што ў ЗША існуе рай для працоўнага чалавека, яны не шкадуюць грошай, выкарыстоўваюць для гэтага радыёперадачы на рускай мове, што перадаюцца з ЗША пад назвай «Голас Амерыкі», і часопіс «Амерыка», які выдаецца на рускай мове. Але што можа, акрамя хлусні і паклёпу, перадаваць «Голас Амерыкі», калі да ўдзелу ў перадачах прыцягваюцца рускія белавардзейцы, былыя князі, графіні і іншыя адкіды, што ўцяклі ад суда народнага? Што гэта за перадачы, можна меркаваць па прыведзенаму Бюкар прыкладу:

«Голас Амерыкі» перадае, напрыклад, інтэрв'ю з амерыканскім рабочым, які расказвае, што ў яго ёсць новы дом з пяці пакояў. Пры гэтым ён не гаворыць пра тое, што гэты дом закладзены на 90 працэнтаў яго кошту, што гэты заклад трэба будзе выплачваць на працягу 30 год, што калі за гэты час рабочы страціць работу, то ў яго адбяруць дом і ўсё, што ў ім ёсць, а самога выкінуць на вуліцу». І радыёперадачы і часопіс «Амерыка» стараюцца абрысаваць жыццё

простага народа ў ружовых фарбах, паказаць яго такім, якім яно не бывае і не можа быць пры капіталізме. Але, не гледзячы на ўсе іх старанні, яны не могуць увесці ў зман савецкіх чытачоў. Савецкі народ добра ведае, што ў ЗША некалькі мільёнаў беспрацоўных, што многія з іх жабруюць, жывуць пад адкрытым небам, што дзеці іх не маюць магчымасці вучыцца ў школе, што негры пазбаўлены якіх-коліч чалавечых правоў. «Рускія не любяць, калі іх нагла абманваюць» — справядліва заўважае А. Бюкар.

Сярод савецкіх грамадзян мала ахвочых купляць часопіс «Амерыка». Таму многія супрацоўнікі пасольства маюць спецыяльнае заданне пакідаць часопісы ў метра, трамваях, аўтобусах, кіно і нават падкідаць у смяцёвыя скрыні ў надзеі, што прыбіральшчыкі вуліц падбяруць гэтыя часопісы і будуць паказваць знаёмым.

Усё тое, што ўбачыла Анабела Бюкар у Савецкім Саюзе, пераканала яе ў тым, што толькі ў СССР людзі карыстаюцца сапраўднай свабодай. Яна ўбачыла, з якой мужнасцю народы СССР вядуць велізарнае будаўніцтва ў горадзе і на вёсцы. Савецкія людзі — патрыёты сваёй Радзімы — сумленна працуюць і ўпэўнена глядзяць у будучыню. Яны лічаць сваю дзяржаву самай справядлівай і адчуваюць велізарную любоў і павагу да свайго правадыра і настаўніка таварыша Сталіна.

«Я ўбачыла, — піша Анабела Бюкар, — што толькі ў Савецкім Саюзе жанчыны маюць тыя-ж правы, што і мужчыны, — не толькі па законах, але і на практыцы. Толькі тут жанчыны атрымліваюць роўную зарплату за роўную працу і маюць поўную магчымасць займаць найбольш адказныя пасады. Нідзе ў свеце няма такога высокага працэнта жанчын, якія працуюць у медыцыне, навуцы, мастацтве, літаратуры і дакладных навук, як у СССР».

Толькі ў Савецкім Саюзе праяўляецца выключная ўвага да маці і дзіцяці. А. Бюкар нядаўна нарадзіла сына і магла асабіста пазнаёміцца з тымі клопатамі, якімі савецкі ўрад акружае маці. На працягу некалькіх месяцаў яна атрымлівала бясплатную медыцынскую дапамогу. У апошнія тыдні надом прыходзіла медыцынская сястра. Спецыяльная машына адвезла А. Бюкар у радзільны дом, дзе яна і яе сын былі забяспечаны медыцынскім доглядам і харчаваннем, і ўсё гэта бясплатна. Анабела Бюкар расказвае, што яе сяброўкі ў ЗША «у перыяд цяжарнасці вымушаны былі плаціць за перадачы догляду, за таксі, якое перавозіла іх у шпіталь, за ложка ў радзільным доме, за яду, амаль за паветра, якім яны дышалі, калі былі ў радзільным доме». Рахункі за ўсе пералічаныя паслугі даходзілі да 500 далараў.

Анабела Бюкар пераканалася, што савецкія людзі «шчыра жадаюць працяглага міру і прыязных адносін з ЗША» і што «многія амерыканцы нахабнейшым чынам злоўжываюць савецкай гасціннасцю, выкарыстоўваючы сваю свабоду падарожнічаць па-за Масквою ў мэтах шпіянажу». Як сумленны чалавек, які пазнаў іспіну, Анабела Бюкар не магла маўчаць і, каб мець магчымасць прыняць удзел у агульнай барацьбе супраць падпальшчыкаў новай вайны, вырашыла назаўсёды застацца ў Савецкім Саюзе.

Расказ проста і мужнай жанчыны зрывае маску з імперыялістычных драпежнікаў ЗША і з'яўляецца вялікім укладам у справу барацьбы ўсіх свабодалюбных народаў за мір, за сапраўдную дэмакратыю.

Л. НІКАЛАЕВА.

МАЛАДОСЦЬ

ВОЛЬГА Бараноўская добра памятае тыя вечары, калі маці расказвала пра сваю маладосць. — Кожнае лета гуляла спіну на панскай зямлі, а зімой не пакідала абары. Батрачыла за кавалачак хлеба, за лахманы. Жыла горш сабак панскіх. Маладосць праходзіла, а шчасця не было.

Успамінае Вольга і той дзень, калі ўсёю сям'ёй увайшлі яны ў новы дом, дзе так прыемна пахла лясною смалой, як маці абняла яе і заплакала з радасці. Гэты дом збудаваў ім калгас.

З васьмі год Вольга пачала хадзіць у школу. Некалі ў гэтым будынку балявалі паны, а цяпер на светлых прасторных пакоях разносіцца шчаслівы смех сялянскай дзетвары.

Падрасла Воля і стала піонеркай.

Рантам выбухла вайна. Трынаццацігадовая Вольга бачыла, як немцы ў шаленстве разбівалі вокны, выкідалі на дарогу падручнікі, школьныя парты, як з вокнаў вырваліся чырвоныя языкі полымя.

— Татачка, што-ж гэта будзе? Глянь, школу паліць!.. — ледзь чутна шаптала дзяўчынка.

— Нічога, дачушка. Чырвоная Армія хутка вернецца і прагоніць гэта звяр'е.

Але не дачакаўся бацька шчаслівага часу. У прысутнасці Вольгі нямецкі найміт Рудоў закатаваў яго да смерці. Стыгне кроў ад успамінаў. Дзяўчынка бачыла, як немцы расстралялі цэлую сям'ю Васілевічаў, як люта распраўляліся з нашымі людзьмі. Урэшце палавіна мужчын вёскі пайшла ў партызаны. Вольгу мучыла думка, як-бы ім дапамагчы.

І вось аднойчы ноччу ў дом, дзе жыла Вольга, зайшлі партызаны. Старэйшы з іх, відаць — камандзір, спытаў:

— Як завешся, дзяўчынка?

— Воляй.

— Ты піонерка?

— Піонерка.

— Ну, дык уважліва слухай, што я скажу, — амаль шэптам вымавіў камандзір, пасадзіўшы Волю на лаўку. — Сёння ўночы Рудоў са сваёю паліцыяй збеглі з вёскі, бо спалохаліся нас. Цяпер нам цяжка будзе яго захапіць: ён асцярожны і пачне хавацца. А калі часам ён застанецца тут начаваць, то ці зможаш нас напярэдзіць?

— Змагу. Чэснае піонерскае, змагу!

Восем дзён, наезджаючы ў вёску, лютаваў Рудоў. На дзевяты дзень, узмацніўшы ахову, застаўся начаваць. У 12 гадзін ночы Вольга расказала аб гэтым камандзіру. Раніцай яна даведалася, што Рудоў завілі і расстралялі. Пасля таго ні немцы, ні паліцаі не адважваліся сюды заглядаць.

Радасць перамогі ўзняла людзей на самаадданую працу. Савецкая ўлада прышла на дапамогу вызваленаму насельніцтву. Родны калгас Вольгі атрымаў тады ад дзяржавы адразу 10 коней, 5 кароў, 12 авечак, інвентар.

Вольга зноў пайшла ў школу. Кожную вольную ад вучобы гадзіну дапамагала ў адбудове калгаса.

... Прайшло тры гады. Вольга скончыла сямігодку, уступіла ў комсамол, яе прызначылі звеннявой новаарганізаванага комсамольска-маладзёжнага звяна.

Звяно Вольгі няспынна змагаецца за павышэнне ўраджаю ў калгасе. Ужо ў 1947 годзе яно знало ўраджай, значна вышэй планавага.

Хор калгаса імя Дзяржынскага Рэчыцкага раёна Гомельскай вобласці.

Самым шчаслівым для Вольгі быў дзень, калі калгаснікі на агульным сходзе адзінадушна вылучылі яе кандыдатам у дэпутаты раённага Савета. «Хіба магла мая маці нават падумаць аб такой чэсці?» — мільгала ў яе думках. Яна ад усяго сэрца падзякавала выбаршчыкаў і абяцала апраўдаць іх давер'е.

У 1948 годзе яе звяно абвясціла масавы паход за павышэнне ўраджайнасці лёну і сваё абавязацельства выканала з гонарам. За прадукцыю лёну калгас атрымаў вялікі прыбытак: толькі грашымі 120 тысяч рублёў, 22 тоны пшаніцы, тону цукру і г. д.

На прыкладу комсамольска-маладзёжнага звяна Бараноўскай у калгасе арганізавалася шэсць звенняў высокага ўраджаю.

У пачатку 1949 года звяно Вольгі абавязалася атрымаць з 5 гектараў па 6 цэнтнераў ільносем'я і з 4 гектараў па 100 пудоў пшаніцы. Гэта — высокія абавязацельствы, але Вольга ўпэўнена, што яе звяно з гонарам выканае іх.

Вольгу займаюць не толькі справы свайго калгаса. Як дэпутат, яна чула прыслухоўваецца да голасу выбаршчыкаў. Так, па яе ініцыятыве метадам народнай будоўлі адноўлена Амбросавіцкая сямігодка.

Сёлетняй зімой Вольга звярнулася з пісьмом да старшынь калгасаў, у якім заклікала ў кожным калгасе арганізаваць звенні высокага ўраджаю. Не звярот абмяркоўваўся на сходах 8 калгасаў сельсовета, арганізавана 25 звенняў высокага ўраджаю. Вольга многа зрабіла для ўмацавання звеннявой сістэмы ў калгасах сельсовета. Яна выязджала ў калгасы, збірала звенні, вучыла, як арганізаваць працу ў звяне, асобна гутарыла са звеннямі высокіх ураджаёў, дзялілася вопытам работы свайго звяна, арганізоўвала сацыялістычнае спаборніцтва паміж звеннямі. Ва ўсіх калгасах сустракаюць Вольгу, як жаданага госця, слухаюць, як разумнага і вопытнага, хоць і маладога настаўніка.

У пастаяннай вялікай працы на карысць нашай Радзімы праходзіць жыццё Вольгі Бараноўскай.

В. ВАХЦЕРАУ.

калгас «Шлях Леніна»
Сіроцінскага раёна
Віцебскай вобласці.

М. ВІШНЕЎСКІ.

(Апавяданне)

Мал. Ю. Пучынскага.

I.

Зялёнае пшанічнае поле даходзіць да расквечанага краскам паплаўка. Сцежкаю-змейкаю, што хаваецца ад вока ў пасевах і толькі адчуваецца пад нагамі, ідзе высокі хлапец. Яго галава не пакрыта — русыя валасы па-лошча цёплы ветрык; на вышыванай белай кашулі, пад-пярэзай чырвонаармейскім рамянем, зіхаецца і тонка пазваньваюць баявыя мядалі.

Хлопец даходзіць да паплаўка і наваксаванымі ботамі шаптае па высокай, густой траве. Час-ад-часу ён нагінаецца і, як-бы ненарокам, мімаходзь, зрывае ружовыя махрыстыя смолкі, белагалавы рамонак, ліловыя звяночкі, выбірае з густой травы на нізінках блакітныя незабудкі, а на купінах ірве чабор. Неўзабаве ў яго руках пералівае ўсімі фарбамі вясёлкі букет лугавых кветак. Ён пазірае на пшанічнае поле, па якому, як тыя краскі па паплаўку, рассыпаліся ў рознакаляровых сукенках дзяўчаты. Прыслухоўваецца да песні, што ляціць з поля, шукае вачмі знаёмую постаць, але сёння дзяўчаты по-люць пшаніцу далёка, за высокай таполяй, што, як вартавы, узвышаецца над усім гэтым бяскрайнім морам збажыны і траў.

Чым бліжэй пшанічнае поле, тым хада хлопца робіцца павольней, а ў сэрца западае нейкая трывога і нерашучасць. Сцежка прыводзіць яго да вузкай, каляністай дарогі, якая, абгінаючы край поля, струною бяжыць паўз пшаніцу і жыта, аж да самай вёскі, што зялёнай купкай садоў і прысад узнімаецца на далёгладзе.

Вось і таполя. Яна стаіць на зарослым былнікам, крапіваю, конскім шчаўем і дзядамі ўзгорачку. Людзі кажуць, што даўней тут стаяў панскі палац. На ўспамін аб ім засталася вось гэта векавая таполя, ды камяніца-ўзгорачак, які не паддаецца плугу хлебараба.

... Песня дзяўчат абрываецца, і хтосьці голасна ўсклікае:

— Каця, Ясь з хутароў ідзе!..

Ясь з хутароў — гэта ён. Так завуць яго дзяўчаты, так клічуць яго ўсе калгаснікі з Варонск. Ён бачыць, як крайняя злева дзяўчына ў палінялай сінняй сукенцы адрываецца ад работы і, трымаючы ў руках выпалатую траву, глядзіць на яго. Ад яе позірку мацней стукае сэрца, не адчуваецца зямля пад нагамі. На залітым сонцам зялёным полі ён не бачыць цяпер нікога і нічога, апрача Каці.

Яшчэ здалёку Ясь вітаецца:

— Добры дзень, калгаснікі!

— Здароў, аднаасобнічак! — за ўсіх адказвае Каця.

— Бог у помач вам!

— Казаў бог, каб і ты дапамог, — жартуе Каця.

— Хіба ў вас такая няўпраўка?

— Не пашкодзіла-б мець у такі час пару-другую лішніх рук. Вунь наша Насця адсталася, так што на яе дзялянку і станавіся.

Праз поле Яся гукае Насця:

— Ідзі, Ясь, да мяне...

— Каб яго на сваю дзялянку паклікала Каця, дык ён не толькі пайшоў-бы, а пабег, — умешваецца ў гутарку цётка Марына — адзіная пажылая жанчына сярод дзяўчат звяна Каці.

— Чаго-ж гэта вы ўсе пасевы на дзялянкі пабілі, быццам у вас і не калгас? — прасіе павярнуць гутарку Ясь.

— Ад вас вопыт пераймаем, — смяецца Марына і раптам пытае: — Каму-ж гэта ты, Ясь, такі жмут красак назбіраў?

Ясь збянтэжана круціць у руках букет і, каб адвесці ад яго ўвагу, гаворыць:

— Добрая ў вас пшаніца. На нашых хутарах ні ў кога такой няма. Навошта яе полеце? Яна і так чыстая.

— Каб яшчэ чысцейшай была, — кажа цётка Марына, — каб вашы хутаране не плявузгалі, што ў калгасе пасевы пустазеллем пазарасталі.

Ясь маўчыць. Дзяўчаты пытаюць:

— Куды-ж ты, Ясь, ідзеш?

— Да Андрэя, — нехаця адказвае ён і адводзіць ад дзяўчат вочы.

— А мо' да Каці? — дзяўчаты заліваюцца звонкім смехам. Толькі Каця, нагнуўшыся над пшаніцай, старанна выпалвае з яе траву.

— Далібог, да Андрэя...

Андрэй — сын брыгадзіра, аднагодак Яся. Разам з ім яны былі ў партызанскай разведцы, а калі прыйшла Савецкая Армія, разам пайшлі на фронт і ў адзін год дэмабілізаваліся.

— Хіба-ж Андрэй у такі дзень будзе дома сядзець? — папраўляючы рукою валасы і прыжмурыўшы ад сонца вочы, з ноткай дакору пытае ў Яся Каця.

Ясь зноў маўчыць. Ён глядзіць на Кацю, і ўся яго пастава, увесь выраз твару гаворыць пра адно: «Да цябе прыйшоў, Каця». Але ўголос ён кажа:

— Дык я пайшоў...

Ясь ідзе паўз пшаніцы. Ён баіцца азірнуцца, баіцца калючых насмешлівых позіркаў дзяўчат, але і паглядзець яму карціць. Ён паварачваецца і бачыць, як услед яму глядзіць Каця. Ён махае ёй букетам і праз колькі крокаў кідае яго ў густыя пасевы.

II.

Калісьці (тады Каця была яшчэ дзяўчынкай) за гэтым палеткам, дзе цяпер расце пшаніца, па паплаўку праходзіла дзяржаўная граніца. Тут была забароненая паласа. І кожны раз, калі калгаснікі ехалі апрацоўваць гэты ўчастак ці касіць траву на паплаўку, яны атрымлівалі на заставе ў пагранічнікаў асобныя прапускі. У такіх дні Каця не адыходзіла ад бацькі, прасілася ўзяць на граніцу. Іншы раз бацька браў яе з сабою. Дапытлівымі вачыма дзіцяці яна сузірала расквечаны краскам паплавок, сярод якога адзін супраць другога стаялі два пя-

рэстыя слупы. Каця ніяк не магла ўцяміць, што за слупамі пачынаецца ўжо другі свет, што там жывуць паны.

Яшчэ памятала Каця, як у вераснёвую раніцу яе разбудзіла маці і паведаміла хваляючую навіну: «Сёння раніцаю, — казала яна, — наша войска забрала граніцу і панесла яе далёка на захад».

Усёй вёскай ішлі яны на тое месца, дзе праходзіла граніца. Татаў стрыечны брат іграў на гармоніку, а брыгадзір Лукаш нёс чырвоны сцяг. Узышоўшы на парыжэлы паплавок, на якім цяпер ляжаў толькі адзін слуп, а на месцы другога відаць была абкладзеная цэглаю ямачка, жанчыны і дзяўчаты зачалі песню.

За ўсёй гэтай мітуснёй Каця не заўважыла, як падыйшла да хутароў. З-за агарожы насустрач ёй выскачыў вялікі рыжы сабака. Яна спалохана закрычала і кінулася наўцёкі. Ззаду пачуўся голас:

— Рыжы, пайшоў прэч!... Не палохайся, дзяўчынка, ён не ўкусіць...

Каця спынілася. Да яе падыйшоў цыбаты, гады мо' на два-тры старэйшы за яе хлопчык.

— Добры дзень, паненка! — па-даросламу прывітаўся ён.

— Я не паненка, а Каця... Гэта ў вас усе паны.

— А вось і не ўсе. Я пастухом у пана працаваў. Сёння досвіткам у маёнтку такі падняўся перапалох, што пан ледзь паспеў уцячы. Неўзабаве да маёнтка пад'ехала ваша войска. Яны казалі нам, батракам, што мы цяпер вольныя, дык я і пабег дахаты.

— Ты бачыў пана? — запытала Каця.

Хлопчык здзіўлена паціснуў плячыма і ў сваю чаргу запытаў:

— У вас хіба паноў няма?

— Тата казаў, што і ў нас калісьці быў адзін пан. Але ад яго толькі вунь тая таполя засталася ды камяніцаўзгорачак... А ты ў школу ходзіш?

— Няма ў нас школы паблізу.

— А я ў шостым класе вучуся, — пахвалілася Каця.

Але тут падыйшлі людзі. Каця ўбачыла сваю маці і, нават не запытаўшы, як завуць хлопчыка, пабегла да яе.

Пасля той памятнай вераснёвай раніцы хутаране часта наведвалі іх вёску. Яны заходзілі ў сельмаг і па цэламу пуду набіралі солі, кішэні насілі запалкамі, хадзілі па хатах, да ўсяго прыглядаліся і ніяк не маглі даць веры, што калгаснікі жывуць у дружбе і дастатку. За хутаранамі пачалі наведваць калгас сяляне з далёкіх вёсак, былыя батракі з панскіх маёнткаў. Многія знайшлі сваю радню, колішніх сватаў і кумоў, і праз былую граніцу сама-сабой праягала дарога, а ад хутароў нацянькі праз палі пабеглі змейкі-сцэжкі.

Аднойчы Каця сустрэла таго цыбатага з выцвілымі брывамі хлопчыка, які адагнаў ад яе сабаку. Хлопчык стаяў ля школы, вакол якой у часе перапынку жвава бегалі дзеці малодшых класаў. Каця падыйшла да яго, прывіталася і пазнаёміла з ім сваіх сябровак.

— Ён у пана пастухом быў, — гаварыла сяброўкам за хлопчыка Каця.

— Як цябе завуць?

— Ясь.

— Прыходзь, Ясь, да нас у школу, — наперабой прапанавалі яны.

— У нас, у маёнтку, адкрылася вячэрняя школа, вось туды я і хаджу, — адказаў хлопчык і папрасіў. — Вы мне лепш кніжак дайце...

Школьніцы навывперадкі кінуліся ў класы, і кожная прынесла Ясю па кніжцы.

Хлопчык падзякаваў дзяўчат за кніжкі і, калі празвінеў на ўрок званок, пайшоў ад школы. Потым ён часта прыходзіў сюды, садзіўся пад вербамі на лавачку і чакаў, пакуль на перапынку выйдуць да яго знаёмыя дзяўчаты. Школьніцы прывычаліся да яго, і кожная падрыхтоўвала для Ясы цікавую кніжку, часопіс ці газету. Так завязалася дружба паміж гэтым цыбатым хлопчыкам з хутароў і шасцікласніцамі з варанькоўскага калгаса «Чырвоны памежнік».

III.

За пшаніцаю паўз дарогу зялёнаю, хісткаю сцяною ўзвышалася жыта. Яно хвалявалася, шумела. На многіх каласах з'явіліся першыя завушніцы краскі. Ясь сарваў самы доўгі колас, сцёр з яго рукою краску і, як калісьці ў дзяцінстве, пасвячы панскую жывёлу, загадаў пра сваю заповітную мару. Збудзеца мара — зноў закрасе колас. І хоць ён добра ведаў, што колас і без яго задумы праз нядоўгі час пакрыецца квеценню, яму ўсё-ж хацелася яшчэ і яшчэ раз упэўніць сябе, што Ка-

ця яго кахае. Ясь імкнуўся не глядзець на колас (каб не так марудна ішоў час), стараўся нават забыцца пра яго. Так, спакваля, у разважаннях і думах ён усё ішоў і ішоў паўз жыта.

... Дружба з калгаснымі дзяўчатамі і хлопцамі дапамагла Ясю перад вайною стаць комсамольцам — першым комсамольцам на хутарах. Праўда, гэтая вялікая падзея ў яго жыцці не прайшла незаўважна ў сям'і. Ад маці і старэйшых сясцёр давялося пачуць многа папрокаў, а то і проста знявагі. Але Ясь становіўся ўжо самастойным.

Ён ва ўсім імкнуўся быць падобным да варанькоўскай моладзі, прабаваў загаварваць з хутаранамі пра калгас, але тыя не хацелі і слухаць. Дома ён пагражаў маці і сёстрам, што прыйдзе жыць у былы панскі маёнтak, дзе ладаваўся невялікі калгас, але зрабіць гэты крок у яго яшчэ нехапала рашучасці.

— Калі ўжо табе, сыноч, так да густу прышоўся калгас, — бурчэла старая Мальвіна, — то лепш пераходзь у Варонькі і спі пад агульнаю коўдрай са сваімі калгаснікамі.

Ясь смяяўся над наіўнасцю маці, колькі разоў прабаваў звадзіць яе ў Варонькі, каб яна на ўласныя вочы пераканалася, што глупства гаворыць, але старая ўпарта не жадала ісці да «нехрысцяў».

У часе вайны, калі вораг лютаваў на беларускай зямлі, Ясь паследаваў прыкладу многіх маладых калгаснікаў з «Чырвонага памежніка» — пайшоў у партызаны. Тут ён і пасябраваў са сваім аднагодкам Андрэем. Ва-яваць давялося далекавата ад родных хутароў, але Ясь ведаў пра ўсё, што рабілася на радзіме і асабліва ў Вароньках, нясмела распытваў і пра Кацю. Да гэтай смуглявай дзяўчыны ў яго расло і спела асаблівае пачуццё, поўнае пяшчоты і ўзісласці. Дзе-б ён ні знаходзіўся, перад ім заўсёды паўставаў яе вобраз, у вушах звінеў яе голас. Гэта нязведанае пачуццё і палохала Яся і поўніла ўсю істоту яго вялікаю сілай, асаблівым юнацкім спрытам і адвагаю. Часта, пагарджаючы самымі неабходнымі перасцярогамі, Ясь забіраўся ў вельмі небяспечныя месцы і прыносіў камандаванню каштоўныя весткі. Сярод разведчыкаў ён усё больш заваёўваў павягу. Яго юнацтва мужнела ў барацьбе з ворагам, а ў сэрцы мацнела першае каханне.

Некалькі разоў Ясь парываўся схадзіць на радзіму, заглянуць у Варонькі, сустрэцца з Кацяю, але так і не ўдалося яму ажыццявіць свой намер.

Сустрэча з Кацяю — ужо дарослаю дзяўчынай — адбылася праз пяць год. Ясь да драбніц памятае гэты момант. На другі ці на трэці дзень пасля прыезду дадому ён адпачываў у сенцах на ложку, завешаным поцілкай. На дварэ нечакана ўзняўся парывісты вецер. Моцна ўдарыў пярун. Амаль адначасна з грывотамі і першымі кроплямі буйнага дажджу, якія зашасталі па страсе, у сенцы ўваліліся гурбою дзяўчаты. Яны прыцішана смяліся і аддыхаліся. Відаць, бегма ўцякалі ад дажджу. Па ўсім відаць было, што дзяўчаты тут не ўпершыню.

— Добры дзень, цётка! — раптам пачуў ён знаёмы голас. Хацеў устаць, але нейкая нерашучасць авалодала ім, і ён з замілаваннем прыслухваўся.

— Прабачце, што да вас зайшлі: ратаваліся ад навалыніцы.

— Добра зрабілі, а то-б вымаклі да ніткі на сваёй бульбе.

— Адкуль-жа вы ведаеце, што мы на бульбе былі?
— Адгэтуль добра відаць, што вы робіце і якія ў вас там парадкі.

— А якія-ж у нас такія парадкі? — перапытала Каця. — Мо' зноў вам хто нагаварыў, што мы ўсім калгасам пад адной коўдрай спім?!

Дзяўчаты зарагаталі. Маці нешта прабубнела пад нос. Каця прадаўжала:

— Вось вы нашай суседкай лічыцеся, а ні разу ў калгасе не пабывалі. Вам не сумна на хутары? Тут-жа аваўчэць можна...

Маці ўспыліла:

— Дзякаваць богу, на сёмы дзесятак пераваліла, а не аваўчэла. Неяк ужо і без вашага калгаса пражыву.

У хаце наступіла няёмкая цішыня. Парушыла яе Каця:

— Не злуйцеся на нас, лепш раскажыце, як жывеце. Ці атрымліваеце лісты ад Яся?

Гэтага пытання і чакаў Ясь. Ён у момант падхапіўся з ложка, абцягнуў гімнасцёрку і падышоў да дзвярэй. На дварэ ліў спорны дождж. Над дахам перакатваліся грывоты, быццам хтосьці качаў там вялікую парожнюю жалезную бочку. За грывотамі Ясь не чуў, што адказала маці. Ён рвануў да сябе дзверы. Першае, што ён убачыў, гэта каціны вочы — прамяністыя і разумныя, з ценем тугі ці засмучонасці, з іскаркай дзявочай хітрасці. Каця глядзела проста на дзверы, быццам ведала, што іх павінен адчыніць Ясь. Як калісьці ля школы, яна першай падышла да яго і прывіталася.

— Як табе не сорамна, Ясь? Прыехаў і вачэй не паказваеш! — паціскаючы руку, дакарала Каця і раптам усклікнула: — Які-ж ты вялікі вырас! А ўзнагарод колькі! Вось малайчына, гэта па-комсамольску!

У яе голасе не было і ценю дзявочай сарамлівасці, яна трымалася з ім, як з братам.

Ясь прывітаўся з усімі дзяўчатамі, якія сядзелі на ўслоне і лавах. Скося зірнуў на Кацю і голасна засмяўся. Яго смех перадаўся ўсім. У хаце знікла няёмкасць, стала ажыўлена і весела, пасыпаліся жарты.

— І вы не маленькія, — гаварыў Ясь. — Такія нявесты павырасталі, што адна другой прыгажэй.

— Вось выбірай любую з нас ды жаніся, — прапанавала Насця, бойкая, гаваркая дзяўчына, і пырснула смехам. — І не марудзь, а то парасхапаюць нявест.

— Так ужо і парасхапаюць?

— Чаму-ж не? Глядзі, вунь Андрэй не паспеў з арміі вярнуцца, а ўжо жаніўся.

— Андрэй жаніўся? — у здзіўленні перапытаў Ясь. — Калі-ж ён дадому прыехаў?

— Зімою.

— Дзе ён працуе?

— У МТС... Цяпер яго трактар у «Баявіку».

— Калі-ж ён паспеў трактарыстам стаць?

— А ён яшчэ да вайны з братам за прычэпшчыка на трактары ездзіў. Прыехаў — і на курсы, а цяпер газуе па полі.

Ясь падумаў пра сябе: «Да чаго-ж рукі прыкласці? Зноў з маткаю на хутары гаспадарыць?» Глянуў на Кацю і сказаў:

— Сапраўды вырас я, Каця. У матчынай хаце малаваты дзверы мне сталі. Да вайны заходзіў не згінаючыся, а цяпер забываюся і стукаюся галавой у касяк.

— І хата не па табе, Ясь, і хутар гэты...

Каця не давала сваёй думкі да канца; на яе злосна паглядзела Мальвіна.

На дварэ выглянула сонца. Дзяўчаты заспяшалі на поле. Ясь праводзіў іх да паплаўка. На цёмным фоне неба, дзе высілася самотна таполя і адкуль яшчэ даяталі грывоты, дугою выгнулася вясёлка. Памаладзеўшае, абмытае дажджом наваколле іскрылася тысячамі кропель жыватворчай вільгаці, паветра было насычана пахамі кветак, зямлі і вады.

Дзяўчаты пераглянуліся і кінуліся бегма на бульбу. Ясь застаўся з Кацяю пасярод паплаўка.

Каця зірнула ў вочы Ясю і проста запытала:

— Як-жа ты думаеш далей жыць, Ясь?

Ён быў уражан праматою і незвычайнасцю пытання.

— Пра гэта не думаю яшчэ.

— А ты падумай і скажы мне, — Каця прыкметна сумелася і дадала: — Нам, комсамольцам...

Яна развіталася і пабегла да дзяўчат, якія з матыкамі ў руках праходзілі па радках бульбы, аглядалі яе і рапавалі пасля абгонкі.

Ясь шкадаваў, што ў дзень сустрэчы ўсё вышла не так, як ён уяўляў, чым жыў і пра што марыў доўгія гады.

IV.

Колас закрасаваў. Ясь усміхнуўся, але ад гэтага не лепшаў настрой. Здаецца, нічога асаблівага не здарылася, але настрой канчаткова прапаў. У думках лаяў сябе за лёгкадумны ўчынак. «Як блазан, назбіраў красак і прышоў у рабочы час да дзяўчат». Але сёння Ясь не мог сядзець дома, ён павінен быў сустрэць Кацю і паведаміць ёй цікавую навіну.

Вось ужо мінуў год, як ён дома. На паплаўку зноў вырасла трава, цвітуць краскі. На тым палетку, дзе летась дзяўчаты даглядалі бульбу, цяпер яны полюць пшаніцу. Вялікія змены адбыліся ў Вароньках. На месцы спаленых дамоў і абор павырасталі новыя, калгас набывае даваенны свой выгляд. З другога боку хутароў — у былым панскім маёнтку, дзе калісьці батрачыў Ясь, — набірае сілы малады калгас «17-е верасня». Толькі на хутарах усё ішло па-старому — людзі капаліся на сваіх кавалачках зямлі і адзін аб адным клапаціліся мала.

Праўда, за гэты год на хутарах была створана комсамольская арганізацыя, сакратаром якой з'яўляўся Ясь, была і невялікая ініцыятыўная група па арганізацыі калгаса, але далёка не ўсе яшчэ хутаране ставіліся да калгаса станоўча. Комсамольцы і актывісты нямала зрабілі, каб рассяць кулацкія плёткі аб калгасах, некалькі разоў арганізавалі экскурсіі хутаран у калгас «17-е верасня», бывалі і ў Вароньках. Нават сваю маці нарэшце ўдалося Ясю выцягнуць з хаты і зводзіць у Варонькі.

І вось сёння праз усю ноч ішоў самы бурлівы і незвычайны па многалюднасці і актыўнасці сход хутаран. Вырашалася пытанне: быць калгасу на хутарах ці не быць. Ясь некалькі разоў выступаў з прамовай, паўтараючы словы Каці, што далей так жыць нельга, што на хутарах і сапраўды можна аваўчэць. «Трэба не адставаць ад жыцця, — гаварыў ён, — а ісці ў нагу з усім народам. Бясспрэчна, цяжка, асабліва старым людзям, зламаць дзядоўскія звычкі і парадкі, цяжка зрабіць першы крок ад старога да новага, калгаснага жыцця. Але трэба-ж нарэшце зрабіць гэты крок і чым смялей і дружнай, тым будзе лепш. Паглядзіце, як жывуць людзі. А мы, бы тыя краты, поркаемся на сваіх хутарах, не бачым свету, не бачым перспектывы. Партыя ўказала шляхам адзіна правільны калгасны шлях да заможнага, шчаслівага і культурнага жыцця. Шлях гэты пратораны і зведаны мільёнамі сялян савецкай краіны. Дык чаго-ж палохацца, таварышы!»

Калі пачаў ружавець усход, людзі загаварылі больш спакойна і разважна. На стол прэзідыума пасыпаліся заявы аб уступленні ў калгас. Доўга раіліся, якое імя прысвоіць калгасу, як хутэй сягнуць у адно паселішча хутары.

Акрылены і ўсхваляваны гэтай падзеяй, Ясь і ішоў у Варонькі. Але як няспрытна адбылася сустрэча з той, каго ён хацеў парадаваць такой важнай у яго жыцці навіной. «Які-ж я дурань!» — ледзь не ў голас праказаў Ясь. І ўжо ля самай вёскі рашуча павярнуўся і закрочыў назад паўз жыта. У адзін момант да Яся вярнуўся бадзёры настрой. Для яго цяпер усё было ясна і акрэслена ў жыцці. Ён смела мог глянуць у каціны вочы, мог адказаць на яе колішняе пытанне. У памяці жыва паўстала і другая размова. Тады ён таксама не выказаў Каці ўсяго, што хацеў выказаць, але даў зразумець, што яму не будзе жыцця без яе. Каця тады зусім не здзівілася і проста сказала: «Ведаю, што ты мяне кахаеш, пра гэта ўжо і людзі гавораць, але зразумей, Ясь, — на хутар я не пайду. Я вырасла ў калгасе і іншага жыцця не ўяўляю. Савецкія людзі назад не ідуць. Дагоніш — таея буду...».

... Насустрэч Ясю ішлі дзяўчаты. Яшчэ здалёк яны весела засмяяліся. Ясь таксама засмяўся голасна і задорна, як пры першай сустрэчы з імі.

— А ведаеце, што ў нас здарылася на хутарах? — спыніўшы дзяўчат, гаварыў ён. Дзяўчаты прыціхлі. Яго вочы сустрэліся з вачамі Каці.

— Калгас арганізаваўся!..

ПАРАДЫ БАЦЬКАМ

Аб рэжыме для школьнікаў у часе экзаменаў і іспытаў

20 мая ва ўсіх школах Савецкага Саюза пачынаюцца экзамены і пераводныя іспыты.

Экзамены і іспыты—вялікая падзея ў жыцці кожнага школьніка. У гэты час вучні здаюць справаздачу аб сваёй рабоце на працягу навучальнага года перад настаўнікамі, бацькамі, перад усёй нашай Радзімай.

Перад экзаменамі бацькі павінны даведацца аб паспяховасці сваіх дзяцей, аб тым, на што ім трэба звярнуць асаблівую ўвагу ў час падрыхтоўкі, азнаёміцца з раскладам экзаменаў і кансультацый. Дзеся гэтага ў школе праводзяцца бацькоўскія сходы, на якіх бацькам абавязкова трэба прысутнічаць.

Нельга забываць, што падрыхтоўка да экзаменаў і іспытаў патрабуе ад школьніка асабліва настойлівай працы. Таму ў гэты час не варта адрываць дзяцей ад заняткаў і загружаць рознай пабочнай хатняй работай. Гэта не значыць, вядома, што ім трэба зусім вызваліць ад уборкі кватэры, работы ў кухні і да т. п. Неабходна толькі сачыць, каб яны не ператамляліся, умела чаргавалі працу з адпачынкам, не сядзелі за кнігай начамі. Дзіця павінна прывычацца да цвёрдага распарадку ў рабоце і адпачынку.

Важна, каб школьнік не толькі своечасова ўставаў пасля сну, але каб уставаў хутка.

Пасля зарадка, ранішняга туалету і сьнедання школьнік прыступае да заняткаў. Найбольшая працаздольнасць прыпадае не на самыя раннія гадзіны. Мозг найбольш актыўна працуе з 10 да 12 гадзін раніцы, пасля яго прадукцыйнасць паступова слабее, а к другой—трэцяй гадзіне адчуваецца стомленасць. Пасля абеду і адпачынку, прыкладна каля пятай гадзіны вечара, наступае паўторны ўздым энергіі гадзіны на дзве—тры. Сям'я і школа павінны клапаціцца, каб іменна гэтыя найбольш прадукцыйныя гадзіны школьнік адводзіў для падрыхтоўкі да чарговага экзамену.

У кожнай сям'і школьнік павінен мець сваё сталае рабочае месца, дзе-б яму ніхто не мог перашкодзіць. Памяшканне для заняткаў павінна добра праветравацца, бо інакш мозг чалавека хутка стамляецца. Праз

Сёлетга ўпершыню будуць здаваць экзамены выдатніцы 4 «В» класа 2-ой школы г. Барысава—Света Пчолка і Ліда Ярохава.

кожныя 45 хвілін трэба рабіць кароткі перапынак у занятках. Карысна на хвілінку заплюшчваць вочы, што супакойвае нервовыя клеткі галаўнога мозгу. Для палепшання ято работы рэкамендуецца ўжываць цукар, пры стомленасці—абціраць твар і шыю халоднай вадой.

Асаблівае значэнне мае нармальны сон. Вучань павінен заўсёды своечасова класціся спаць, каб у школу прыйсці са свежай галавой. Малодшы школьнік павінен спаць 10—11 гадзін, старэйшы — 9 — 10. Дзіця добра выспіцца, калі правядзе ноч у ціхай цёмнай і праветранай спальні.

Самастойная работа школьніка — асноўная форма падрыхтоўкі да экзаменаў. Часам вучні любяць займацца па двое або невялікімі групамі. Гэта нават карысна. Трэба толькі сачыць, каб здальнейшыя і мацнейшыя вучні не надаўлялі актыўнасці менш падрыхтаваных.

Школьнікам абавязкова трэба наведваць усе кансультацыі, што праводзяцца ў школе перад кожным экзаменам.

У часе экзаменаў і пераводных іспытаў многія школьнікі вельмі хваляюцца, перажываюць за свае веды. Абавязак бацькоў — няспынна цікавіцца не толькі вынікамі саміх экзаменаў, але і тым, наколькі паспяхова спраўляецца сын ці дачка з падрыхтоўкай, падтрымліваць упэўненасць у сілах, а калі трэба, то і пажурыць за гультайства, прымусіць больш акуратна і добрасумленна паўтарыць пройдзенае.

А. КАРАНЬКОВА,
настаўніца 15-й школы
г. Гомеля.

КНІЖНАЯ ПАЛІЦА

А. СТАХОВІЧ. «Пад мірным небам» (раман). Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск. 1948. Стар. 219. Цана 8 руб.

У творы паказаны скромныя, простыя савецкія людзі, якія чэсна і самааддана неслі на сваіх плячах цяжар і пакуты вайны, а цяпер працягваюць барацьбу на фронце мірнай працы. У авангардзе з кюністамі і комсамольцамі адбудоўваюць яны родную вёску Маркоўшчыну, наладжваюць севазварот, аднаўляюць фермы. Кожны з герояў ярка акрэслены. Чытач моцна запамінае вобразы былых франтавікоў: Мартына Баразны і Міркіяна Малазёмава, калгаснікаў Пахома Вітушкі, Красана, Кліма, працавітых жанчын: Мальвіны, Зосі, Гашы.

«Пад мірным небам» — цікавы і змястоўны твор.

А. САКСЕ. «У гару». Латвійскае дзяржаўнае выдавецтва. Стар. 972. (Пераклад з латышскай мовы).

Кніга расказвае пра шчаслівы лёс сучаснага латышкага сялянства. Латышская вёска, як і ўвесь народ Латвіі, пераймаючы вопыт будаўніцтва сацыялізма ў брацкіх рэспубліках нашай краіны, плённа і хутка развівае сваю гаспадарку і культуру.

Галоўныя героі рамана — вясковае інтэлігенцыя, партыйныя і беспартыйныя працаўнікі вёскі. Дасканала нарысаваны фігуры камуніста Озола, комсамолкі Мірдзы, Віліса Бауска, Эльзы Янсон.

Аўтар пераканаўча паказвае, як растуць людзі новай савецкай вёскі.

Я. КОЛАС. «Рыбакова хата» (паэма). Дзяржаўнае выдавецтва БССР. 1947. Стар. 248. Цана 9 руб. (у пераплёце).

У адным з глухіх закуткаў панскай Польшчы загубілася вёсачка Петрушы. Здаецца, нішто не парушае яе спакою. Але ў сапраўднасці тут няспынна ідзе барацьба. Бедны рыбак Сымон Латушка змушаны кінуць свой кут і пайсці ўпрочкі. Яго халупу сход перадае ў карыстанне Даніле Смыку. У паэме адлюстраваны лёс Данілы і яго жонкі Марыны, жыццё іх аднавяскоўца Куцейкі, подлая натура шляхціча Богута і іншых «слупоў» польскасці. Аўтар заканчвае свой твор паказам радаснага ўз'яднання Заходняй Беларусі ў адзінай сям'і савецкіх народаў.

За паэму «Рыбакова хата» народны паэт Беларусі Якуб Колас атрымаў Сталінскую прэмію.

Л. КАРАСЕВА. «Женщины в колхозах—большая сила» (ОГИЗ. Дзяржаўнае палітычнае выдавецтва, 1949. Стар. 68. Ц. 75 кап.).

У Савецкім Саюзе няма такой галіны працы, у якой нашы жанчыны не дасягнулі б выдатных вынікаў, за якія атрымалі прызнанне ўсяго народа. У кнізе змястоўна расказана пра слаўных калгасніц, гераінь працы, якія беззаветна любяць сваю Радзіму і не шкадуюць сіл для яе росквіту.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ
БІБЛІЯТЭКА
БЕЛАРУСІ

ПЕСНИ МИРА

(ИЗ КИНОФИЛЬМА
„ВСТРЕЧА НА ЭЛЬБЕ“)

Слова Е. ДОЛМАТОВСКОГО.

Музыка Д. ШОСТАКОВИЧА

1. Ветер мира колышет знамена
побед,
Обагрённые кровью знамена.
Озарил миру путь нашей
Родины свет,
Мы на страже стоим
непреклонно.

Принев:

Наши нивы цветут,
Мы отстояли весну.
Наши силы растут,
Мир победит войну!

2. Мы сильны! Берегись,
поджигатель войны,
Не забудь, чем кончаются
войны!
С нами люди простые из
каждой страны.
Мы в грядущее смотрим
спокойно.

Прилеж:

Наши нивы цветут,
Мы отстояли весну.
Наши силы растут,
Мир победит войну!

3. Чтоб свободно и радостно
жил человек,
Укрепляем мы нашу
Отечизну.
Люди к счастью придут,
потому что в наш век
Все дороги ведут к
коммунизму.

Принес:

Наши нивы цветут.
Мы отстояли весну.
Наши силы растут.
Мир победит войну!

Ф-п
клар.
Бая

ми ра ко-лы шет зна-мя на О за-рил ни ру

бед, о ба-грен-ны-е кровь-ю зна-мя на О за-рил ни ру

путь на-шей Ро-ди-ны свет, мы на стра-же сто-им не-пре-

стихая клон-но *Сдержаннее* На-ши ни-вы-ше тут,

мы от-сто-я-ли вес-ну На-ши си-лы ра-ту-т,

ff мир *Замедляя* по-бе-дит вой-ну! *в темпе* 2. Мы силь-ну

Редакційна колегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА,
В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на белорусском языке. Издание ЦК КП(б)Б. Тираж 10.000. Подписана на друк 14/ V 49 г.

AT 02245.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

Заказ № 398.

Цена 1 руб. 50 коп.

Издательство «Звезда»

Мінск, друкарня імя Сталіна, Пушкіна, 55.

Здымкі зроблены ў Жданавіцкім доме апалячэнку. На здымку: В. Шаўрына — кантраляёр АТК Мінскага аўтазавода і М. Белакапытава —нач. цэха Баранавіцкай швейнай фабрыкі на апалячэнку. Фото В. Лунейкі.